Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... 21-һээ гарана | № 95 (17218) | 1986 оной апрелиин 23, среда | Сэн 3 мүн.

КПСС-эй XXVII съездын зааһан ленинскэ замаар—коммунис байгуулалтын ба эб найрамдалай замаар, урагшаа!

(КПСС-эй ЦК-гай Уряануудһаа).

КРЕМЛЬ СОО БОЛОҺОН БАЯРАЙ СУГЛААН

...нэй суртал һургаал болон хэрэг олон түмэн ...дай революционно зохёохы ажал ябуулбэелүүлэгдэжэ байдаг гээшэ. Арад олониижидь Владимир Ильичэй нэрэ бүхы хүн түэй жаргалта байдалай түлөө тэмсэлэй илал... тугынь болонхой. Маркс болон Энгельсын ... үргэлжэлүүлһэн оюун ухаан бодолто со... революциин ба социалис байгуулалтын ..., дайн болон эб найрамдалай асуудалнуу... ...аучна суртал һургаалаар хүдэлмэришэнэй ... зэбсэгжүүлһэн байгаа. Советскэ Союзай ...нис партиин үндэһэ һуурииe табигша, дэл... ...эрэхи түрүүшын социалис гүрэниие байгуу... В. И. Ленинэй зохёолнууд соо дэлхэйн ара... ...мүнөө үеын үндэһэн шухала асуудалнуудта ...дые олодог юм.

...СС-эй ажал ябуулга вождиин захяа заабари... үнэн сэхэ байлгаар нэбтэрэнхэй, Партиин ... съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь ..., совет хүнүүд В. И. Ленинэй хэтэдээ зохёолнуудһаа хүсэ шадалаа нэмээдэг, урма ... бадаруулдаг юм. КПСС-эй Программа дотор тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, түүхэтэ хүгжэлтын шэнэ шатада манай партиин, совет арадай үмэнэ социалис обществые али бүхы талаһаань нарижуулан һайжаруулха, тэрэнэй арга боломжонуудые ба үлүүсэ һайн талануудые коммунизм тээшэ дабшалгын саашанхи зорилгонуудта бүри дүүрэнээр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ зорилго үргэнөөр табигдаһан байгаа.

Ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхахын түлөө үргэнөөр дэлгэрһэн тэмсэлэй оршон байдалда совет хүнүүд В. И. Ленинэй түрэһөөр 116 жэлэй ойе угтажа байна. Гайхамшагта һайндэртэ зорюулагдаһан баярай суглаан апрелиин 22-то Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо болобо.

17 час. Баярай суглаанда хабаадагшад нүхэд **М. С. Горбачевые, Г. А. Алиевые, В. И. Воротниковые, Л. Н. Зайковые, Е. К. Лигачевые, Н. И. Рыжковые, М. С. Соломенцевые, В. М. Чебриковые, Э. А. Шеварднадзиие, П. Н. Демичевые, В. И. Долгихые, Б. Н. Ельциниие, С. Л. Соколовые, Н. В. Талызиниие, А. П. Бирюковае, А. Ф. Добрыниниие, М. В. Зимяниниие, В. А. Медведевые, В. П. Никоновые, Г. П. Разумовскиие, А. Н. Яковлевые,** КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ **И. В. Капитоновые** альга ташалгаар угтана.

Президиумдэ мүн Афганистанай Арадай-Демократическа партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Афганистанай Демократическа Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **С. А. Кештманд** һууба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор, КПСС-эй МГК-гай болон МК-гай секретарьнар, ленинскэ партиин ветеранууд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, элитэ ехэ эрдэмтэд, соёл культурын ажал ябуулагшад, сэрэгэй начальнигууд, ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд эндэ байлсаба.

Москва болон Москва шадарай үйлэдбэриин түрүүшүүл, КПСС-эй ветеранууд, партийна, совет, ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, эрдэм, соёлой ажал ябуулагшад, Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэд эндэ суглараһан байгаа. Гадаадын дипломадууд, хариин оронуудһаа ерэһэн айлшад тэрээндэ хабаадаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь **Б. Н. Ельцин** баярай суглаае нээгээ.

Советскэ Союзай Гимн Кремлиин Съезднүүдэй ордон соогуур һүр жабхалантайгаар зэдэлнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр **Э. А. Шеварднадзе** «Хурдадхалгын стратеги — бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байгаа ленинизм мүн» гэһэн элидхэл хэбэ.

Элидхэл ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар нэгэтэ бэшэ угтагдаһан байна.

Баярай суглаанда хабаадагшад һууриһаа бодожо, «Интернационалые» урма зоригжолтойгоор гүйсэдхэбэ.

Удаань һайндэрэй ехэ концерт табигдаа.

(ТАСС).

ХУРДАДХАЛГЫН СТРАТЕГИ—БОДОТО ДЭЭРЭЭ БЭЕЛҮҮЛЭГДЭЖЭ БАЙГАА ЛЕНИНИЗМ МҮН

В. И. Ленинэй түрэһөөр 116 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан дээрэ нүхэр Э. А. ШЕВАРДНАДЗИИН хэһэн элидхэл

иимэ хүсэ Лениндэ түхөөгөө. Арадай буһалгаалагшад болон декабристнуудай, Ломоносов болон Радищевай, Пушкин болон Гоголиин, Чернышевский болон Герценэй, Достоевский болон Толстойн Росси, «Арадай сүлөө» гэжэ эмхидэ орогшодой болон түрүүшын марксистнуудай Росси. Россин пролетариадай, бүхы үеын революционернүүдэй ажабайдалаар, тэмсэлээр, арадай жаргалта байдалай түлөө тэдэнэй хүсэл эрмэлзэлээр Ленинэй оюун ухаан бодол шэрээгдээ. Гэбэшье тэрэ, ороной оюун ухаан бодолто, дэлхэйн хүнүүдэй ухаан бодолые гүнзэгыгөөр болбосоруулаа, Маркс болон Энгельсын һургаалые зохёохы ёһоор хүгжөөгөө, нацинууд ба арад үндэһэтэдэй дэлхэйн бүхы ажалшадай ёһотой вождь болоо.

Тэрэнэй эмхидхэн байгуулһан большевигүүдэй партиин бүхы ажал ябуулга ниитын хүгжэлтын хуули ёһонуудые бодотоор хэрэглэлгэдэ үндэһэлжэ, үргэн ниитэ арад зониие шэн зоригто революционно тэмсэлдэ бодхоогоод, тэдэниие Агуу ехэ Октябриин илалтада хүргэһэн байгаа.

Мүнөө Ленинэй хэрэгые үргэлжэлүүлхэ гээшэ бидэнэртэ манай үдэр бүриин хүдэлмэридэ, манай бүхы туйлалтануудта ленинизмын суртал һургаалые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ гэһэн удхатай. Мүнөө оронойманай ажал хэрэгүүдтэ боложо байһан хубилалтанууд Ленинэй һургаалай үндэһөөр бодото байдалые шэнжэлгэтэй, дэлхэй дээрэ тон харюусалгатай үе сагта тэрэниие зохёохы ёһоор хэрэглэлгэтэй таһаршагүй холбоотой байна. Шэнэ түүхэтэ эрхэ байдалда парти, Ленинтэй зүбшэжэ, мүнөө үеын орёо шухала асуудалнуудта тодо хурса харюунуудые олоно.

Революционно үе сагай эхилжэ байха үедэл адли, Ленинэй теори бидэнэй урдаа табиһан зорилгонууд тээшэ замыемнай гэрэлтүүлнэ; үнэн зүб хараа шэглэлээ бэелүүлхэдэмнай ленинскэ политика бидэнэртэ туһална; Ильичэй арюун һайхан, хүсэн түгэлдэр ажабайдал сэдьхэл бодолой гэршэ жэшээ болоно.

Манай баярай суглаан хадаа имагтал ёһолол хүндэ бэшэ, харин хүдэлмэреэ Ленинэй һургаалаар шалган ябуулха гэһэн ухаан бодолой гүнзэгы эрилтэ мүн. Тэрэнэй түрэһэн үдэрые парти болон арад үгэ хүүрээ ажал хэрэгээрээ бэелүүлжэ, шэнэ эршэ дэлисэтэйгээр тэмдэглэдэг заншалтай.

ПАРТИИН XXVII СЪЕЗДЫН ЗААҺАН ЗАМААР — ЛЕНИНЭЙ ЗААҺАН ЗАМААР

...хэрэгтэй. Ушаржа байһан асуудалнуудые хайшан гэжэ шиидхэхэ, хүсэеэ хайшань элсүүлхэ гээшэб гэжэ наринаар, алдуу эндүүгүйгөөр тодорхойлхо шухала.

ЦК-гай мартын Пленумгүйгөөр, апрелиин Пленум дээрэ партиин тодорхойлһон шэнэ хараа шэглэлгүйгөөр, гол тушаалнуудта кадрнуудые хубилгажа табингүйгөөр иимэ съезд зарлажа шадахагүй байгаабди гэжэ сэхыень хэлэхэ хэрэгтэй. Эндэ парти Ленинэй һургаалаар дабшаһан байгаа. Парти «хүдэлөөе эмхидхэжэ, тэрэниие хүтэлбэрилжэ шадаха түрүү түлөөлэгшэдөө дэбжүүлхэдээ», амжалта туйлаха байна гэжэ тэрэ тоолодог һэн.

Апрелиин Пленум дээрэ тодорхойлогдоһон, съездын шиидхэбэринүүд соо хүгжөөгдэһэн хурдадхалгын хараа бодомжо манай туйлалтануудые, мүн нөөсэнүүдые наринаар бүридхэлдэ абалгада түшэглэнэ.

Совет обществын бүхы хүгжэлтэ мүнөө бэелүүлэгдэжэ байһан хубилалтануудай үндэһэ һуури болоно. Оромнай үйлэдбэриин ба эрдэм ухаанай түгэлдэр хүсэтэй юм. 25 жэлэй хугасаа соо совет промышленность хүгжэнги капиталис оронуудайхида орходоо хоёр дахин түргөөр урагшаа дабшаһан байгаа. Арад зоной һуудал байдал улам һайжаруулагдаа. Дэлхэй дээрэ СССР-эй байдал бэхижүүлэгдээ. Гүрэнэй өөрыгөө хамгаалха хүсэн ургаа, совет хүнүүдэй зохёон байгуулхы ажал найдамтайгаар хамгаалагдаа.

Гэбэшье шэнэ общество байгуулха гээшэ юрын хэрэг бэшэ. Урагшаа хурдан түргэн дабшалтын үедэ элдэб шалтагаануудһаа боложо, зарим тэды урагшагүйдэлгэнүүд тохёолдодог, хүгжэлтэ аалидан һулардаг ушаршье үзэгдэдэг байна. Парти эдэ дутуу дунданнуудһаа, алдуу эндүүнүүдһээ ехэ һургаал абаа, тобшололнуудые хээ, үнгэрһэн үе сагые съезд дээрэ гүнзэгыгөөр, харюусалгатайгаар шэнжэлээ, ерээдүйдэ харгы замаа эрюудхээ.

Ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха стратегическэ хараа шэглэл бэелүүлэгдэжэ байна. Эрдэм-техникын дэбжэлтэдэ түшэглэдэг хүсэн түгэс экономико, эгээл үндэр ехэ ажалай бүтээсэ, арадай ажахые зүбөөр, тогтууритай һайнаар, шадамараар хүтэлбэрилгэ, политическэ ба ажахын талаар демократи үргэнөөр нэбтэрүүлгэ; эдэбхитэй, үргэн ехэ социальна политика хадаа тэрэнэй гол хубинуудынь болоно. Эндэ үргэн олониитын зохёохы үүсхэл эдэбхи хурдадхалгын гол эрхэ нүхэсэл болохо ёһотой. Обществын хүгжэлтын шэнэ шатада тэрэ айхабтар ехэ арга боломжонуудые эгээл гүйсэд дүүрэнээр бэелүүлхэ аргатай, уялгатай.

Апрелиин Пленумһээ хойшо жэл үнгэрбэ. Ямар хубилалта болооб? Нэн түрүүн хараа шэглэлнай хубилаа. Оршон байдал, ажалай эршэ дэлисэ, ажабайдалай шэнжэ, хүнүүдэй ажал хэрэгтээ хандаса хубилаа. Тиигэжэ хурдадхалгые бодото байдалда бэелүүлхэ тухай асуудалда түрүүшын харюу абтаба. Мүнөө манайда ажал ябуулгануудай тодорхой программа табигдаа, тэрэниие хайшан гэжэ бэелүүлхэ байһанаа бидэ мэдэнэбди. Парти экономикын хэрэгүүдые һайн тээшэнь хубилгажа байна. Үйлэдбэриин, социальна ба ажабайдалай бусад һалбаринуудые шэнэдхэн хубилгаха тухай хэдэн ехэ шиидхэбэринүүд баталагдан абтаа. Партийна, гүрэнэй ба ажахын органуудай хүдэлмэриин гурим хубилгагдажа байна. Уласхоорондын политикада зоримгой, зохёохы хандасанууд батадхагдана.

Нүхэдүүд, байгаалидал адли, ажабайдалдашье хабарай саг нэгэ үдэрөөр хүрэжэ ерэдэг бэшэ, харин тэрэнэй шэнэдхэн хубилгадаг хүсые хүнүүд хаа хаанагүй мэдэрхые хүсэдэг гээшэ. Орон доторнай бэелүүлэгдэжэ байһан асари ехэ хубилалтанууд холын хараатай, гэбэшье хубилалтанууд хүндэ мүнөө хэрэгтэй бшуу. Предприятинуудта, хотын үйлсэнүүдтэ, транспорт дээрэ, колхозой дэлгүүрнүүдтэ, магазинуудта, больницануудта, соёлой эмхи зургаануудта, ажаһуудал хангалгын албануудта — хаа хаанагүй гурим журам тогтоогдохо ёһотой гэжэ тэрэ эрилтэ табиха эрхэтэйл. Хаа хаанагүй тэрэ анхарал оролдолго мэдэрхэ ёһотой. Эндэ имагтал мүнгэ зөөри ехээр урьһалха бэшэ, харин үнэн зүрхэнһөө хандаха, энэрхы һайхан сэдьхэлтэй байха хэрэгтэй.

Ленинэй хэлэһэн үгэнүүдээр тобшолбол, «мүнөө бүхы юумэн бодото хэрэгүүдтэ бэелүүлэгдэхэ, бодото үрэ дүнгүүдтэ туйлагдаха ёһотой». Тольятти хотын ажалшадай урда үгэ хэлэхэдээ, Михаил Сергеевич энэ асуудалые иимээр лэ табяа һэн. Съездын шиидхэбэринүүдэй бэелүүлэгдэжэ байһые арад зон хараха, мэдэхэ ёһотой.

Нүхэдүүд! Хурдадхалгын хэмжээнүүд ехэ. Арбан табан жэлэй хугасаа соо тон шэнэ үндэһэ һуури дээрэ оронойнгоо үйлэдбэриин хүсые, национальна доходые хоёр дахин ехэ болгохо гээшэ айхабтар орёо зорилго болоно. Мүнөөнэй хүсэн түгэлдэр экономико байгуулбал, манай бүхы программна зорилгонуудые бэелүүлжэ шадаха, ерээдүйдэ үндэһэ һуури табиха байнабди. Экономическа байгуулалта хадаа «бодото, мүн уласхоорондын хараа бодолһоо үндэһэтэй эгээл үнэн зүб манай хэрэг болоно» гэжэ Ленин тэмдэглээ һэн. Капитализмтай амгалан ёһоор мүрысэхэдөө, бидэ экономикын арга хэрэгсэлнүүдээр илалта туйлаха ёһотойбди, уялгатайбди. Ондоо зам байхагүй. Социализмын хуби заяаи тухай, хүн түрэлтэнэй ерээдүй тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Иимэ зорилго табихадаа, унжагайржа байха ёһогүйбди гэжэ съезд дээрэ тэмдэглэгдээ һэн. Шэнэдхэн хубилалта түргэнөөр, үндэр ехэ эршэ дэлисэтэйгээр, гол шухалань гэхэдэ, эрдэм ухаанай үндэһөөр, сэсэн мэргэнээр бэелүүлэгдэхэ ёһотой. Ороной ажабайдалда хубилалта хэхэ тухай асуудалай шиидхэгдэхэ болоходонь, үе сагай эрхэ нүхэсэл шухала удха шанартай гэжэ Ленин нэгэнтэ бэшэ тэмдэглэдэг байгаа: «Сагаа алдахагүй гээшэ бүхы юумэндэ амжалта туйлаха гэһэн удхатай».

Капитализмтай жэшэбэл, ажалай бүри үндэр ехэ бүтээсэ туйлаха тухай Ленинэй һургаалые съезд бодото тодорхой удхаар нэмээгээ. Тиигэжэ мүнөөнэй эрдэм-техникын, байгууламжын, урьһаламжын политикада тодо һонор хүдэлмэриин хараа шэглэл олгогдоо, съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар бүхы хүдэлмэриин эсэсэй үрэ дүнгүүдые сэгнэхын тула тодо хэм хэмжүүр заагдаа.

Хэрбээ түүхэтэ тон богони болзорто хүсэн түгэс индустриин байгуулагдаһые, хамтын ажалай бэелүүлэгдэһые, ленинскэ соёлой хубисхалай хэгдэһые, дайнда һандаргагдаһан ажахын һэргээгдэһые, шэнэ газарай элдүүрилэгдэһые, замбуулинай дайдын амгалан тайбан байдалда шэнжэлэгдэжэ эхилһые дурсан һанажа үзэбэл, съезд дээрэ табигдаһан орёо шухала зорилгын яһала бэелүүлэгдэмэ байһые ойлгомоор лэ. Урда үеын хүнүүдэй нөөсэлһэн бүхы юумэн хадаа хурдадхалгын замай эхин болоно. Иимэ хүсэтэ үндэһэ һуури дээрэ шэнэ хараа түсэбүүд бэелүүлэгдэжэ эхилхэл.

Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэл амжалтатайгаар эхилээ, гэбэшье һанаагаа амарха ушар шалтагаан байхагүй гэжэ Центральна Комитет уридшалан һануулна. Ушарынь гэхэдэ, имагтал энэ түсэбтэ табан жэлдэ социальна ба экономическа хүгжэлтын бүхы шэглэлнүүдээр урагшаа түргэнөөр дабшахын тула үйлэдбэриие хурдадхалгын бата бэхи үндэһэ һуури табигдаха ёһотой. Тиимэһээ 1986 ондо арадай ажахы хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхэ ёргэтэй. Хэрбээ үнэн сэхэ руунь хэлэхэ болоо һаа, шэнэ оньһон техникын бүтээгдэжэ эльгээгдэхэдэнь лэ хурдадхалгаяа түргэдхэхэбди! — гэһэн һанамжа бии. Энэ хадаа алдуу эндүү гээшэ. Түрүү технологи зохёожо, дары түргөөр нэбтэрүүлгэдэ хүсэлэл оролдолгонуудаа гаргахадаа, парти үйлэдбэриингөө хүсые эгээл үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, бүхы нөөсэнүүдые ашаглаха, ажалай журам, хүдэлмэриин эмхидхэл шангадхаха эрилтэ табина.

Энэ ушарта шанар лэ тон шухала болоно. Продукциин шанар. Ажалай шанар. Экономико ба дизайн, технологи ба һэшхэл, үйлэдбэрилэгшын нэрэ хүндэ, гүрэнэй нэрэ хүндэ ба ашаглагшын эрилтэ гэхэ мэтын ойлгосонууд энэ үргэн ехэ ойлгосо соо тон нягтаар харилсана. Фирмын тэмдэгээр тамгалагдаһан зүйл хадаа предприятиин продукциин хэр байһанай тэмдэг байхаһаа гадна, тэрэнэй тоосооной дэбтэр болоно гээшэ.

Теэд тэрэ дэбтэр сооно совет хүнүүд али олон тон муу сэгнэлтэнүүдые табидаг. Юундэ иимэ ушарнууд дайралданаб? Тэдээнһээ дулдыдаагүй шалтагаанууд тухай зарим хүтэлбэрилэгшэд хэлээд һаладаггүй. Тиигэбэ ябашье олон ушарта энэ хадаа хүнэй хубиин шэнжэ шанарһаа дулдыдана гээд эдэбхитэй, шадабаритай зоной жэшээ харуулна.

«Үсэгэлдэрэй» зүйлнүүд — үсэгэлдэрэй психологиин продукт ха юм.

Иигээд дээдын хэмжээгээр абаад харахада, шанар тухай асуудал шиидхээгүй һаа, үйлэдбэриин гү, али социальна ямаршье томо асуудал шиидхэгдэхэгүй байна. Эдэ, бүгэдэһөө таһарангяар ажахын тоосоондо дүүрэнээр оролго, предприятинуудай өөһэдыгөө гүйсэд хангалга, тэдэнэй олзо оршын бата ургалга туйлаха зорилго табиха гээшэ бодото ажабайдалһаа таһарһан хэрэг болохо бшуу.

Тиимэһээ өөрынгөө гаргаһан продукциин нэрэ хүндые дээрэ үргэн ябадаг ажалша коллективүүдые али болохоор дэмжэхэ ба урмашуулха хэрэгтэй. Манай орон соошье, гадаададашье. Эрхим шанартай продукциингаа түлөө тэдэнэр ехэ олзо абаха байһанаа мэдэхэ ёһотой гээд социальна үнэн зүб байдал тухай ёһо гурим эрилтэ табина.

Ээзн буса, һалан ябадал, үйлэдбэридэ хабаагүй гаргашанууд, ажалай саг гээлгэ тон ехэ хохидол ушаруулна. Зүгөөр бэлиг шадабари үрилгэһөө, эдэбхи үүсхэл, шэнэ юумэ бэдэрэлгэ унтарааһанһаа, зоной шэнэ ёһоор бодомжолхо ба хүдэлхэ эрмэлзэлые тоогоогүй ушарһаа гарза, хохидолые хэмжэжэ, тооложо болохо аал?

Съездын шиидхэбэринүүд энэшье ушарта эрид хубилалта туйлаха эрилтэ табина. Һанамжа иимэ; түб хадаа экономикын шухала асуудалнуудые тодорхойлно, нютагуудта бүри бэеэ даангяар ба харюусалгатайгаар хэрэгээ ябуулна. Албан зургаанууд нютаг нютагай хүгжэлтые удааруулнагүй, нютагууд һалбаринуудай хүгжэхэдэ нүлөөлнэ. Түбэй хүтэлбэриие болон нютагай эдэбхиие, һалбариин болон нютагай ёһо гуримуудые шадамараар таарулан хэрэглэһэнэй, хэрэгтэ хэрэггүй хоорондын үе хубинуудые усадхаһанай ашаар хүтэлбэриин саашадаа нарижан һайжарха ябадал туйлаха хэрэгтэй.

Шэнэ эрхэ байдалда хуушанайхяар ударидажа болохогүй. Хизаарлалга болон хорилгодо горитойгоор үндэһэлдэг байһан экономикые хүтэлбэрилгын хуушан гурим мүнөө сагай эрилтэнүүдтэ яашье тааранагүй. Съезд энээн тухай тон элеэр хэлээд, ажахы эрхилэлгын түрүү аргануудые али болохоор бэхижүүлхэ, предприяти болон нэгэдэлнүүдые өөһэдыгөө мүнгэн зөөреэр тэдхэдэг болгохо ба өөһэдыгөө хангаха хэрэгтэнь запаа шэглүүлхэ шиидхэбэри абаа бшуу.

Шэнэдхэлгын орёо болон гүнзэгы үйлэ хэрэгүүдэй түбтэ хүн табигдана. Тэрэнэй ухаан бодолые, психологиие, сэдьхэлые шэнэдхэн хубилгаагүй сагта ондоо хубилалтанууд туйлагдахагүй жэшээтэй. Энэшье ушарта горитой бэрхэшээлнүүдэй бии байһаниие арсанагүйбди. Юуб гэхэдэ, абтаһан шиидхэбэринүүдтэ юрэнхы бороор хандаха, тэдэниие өөрынгөө ухаан соо болбосоруулхадаа, дам баазаар ойлгохо бага бэшэ зоюн бии ха юм.

Бэдэрэлгэнүүд хадаа ходолоо [illegible] оюутай байдаг, урагшагүйдэлгэшье ушаржа болодог гээшэл. Зүгөөр энээнһээ айха хэрэггүй. Байрадаа тогтолго, модохиролго, дэбжэлтэ, хүдэлсэгүй байлга аймшагтай, харин хүдэлсэгүй байбал ямаршье юумэн залиршаха заяатай гэжэ мэдээжэ ааб даа.

Интеллектын, мэдэсэ, шадабариин, юумэ мэдэлгын, даажа байһан хэрэгтээ партийна үнэн сэхэ хандалгын угаа ехэ хэм хэмжээнэй хэрэгтэй байһан съездын абаһан шиидхэбэринүүд соо заагдана, тиимэһээ бэлигтэй зониие бэдэрэлгэ, дэбжүүлгэ, хүмүүжүүлгэ болон бэлдэлгэ тон шухала политическэ хэрэг болоно гээшэ.

Иимэ зон манай орон соо олон бии. Тэдэниие урагшань гаргаһан ушар съездын тон ехэ габьяануудайнь нэгэн байжа болохо. Ехэ хэрэг юрын бэшэ зониие өөртөө татана бшуу. Хэрэгээ һайнаар мэдэхэ, сэлгомжо ехэтэй хүнэй өөрынгөө һууха ёһотой һууридa байхадань, амжалта заабол туйлагдаха, гансал тэрээндэ дүүрэн хүсэн соогоо ажаллахадань туһалха хэрэгтэй. Тэрэнэй хүсэ шадалаа, дүй дүршэлөө дүүрэнээр хэрэглэлгэдэнь, шэнээр хүдэлхэ эрмэлзэлдэнь үргэн харгы нээхэ шухала. Шэнэ юумэ хэзээдэшье бэдэрдэггүй, шадабари багатай байһанаа һаймһаралгаар болон няльтаганалгаар халхалдаг дундуур хараанай зонһоо шэнэ юумэ бэдэрэгшын муугаар байхагүйнь тулада хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй.

Ухаан бодолые шэнэдхэн хубилгалга угаа хүндэ хүшэр, зарим ушарта хүндүүлхээтэйшье юумэн байха. Тэрэ хадаа асари ехэ даралта хүндэ үзүүлнэ. Тиимэһээ хүндэ үзүүлдэг анхарал оролдолго, зоной хоорондохи залан шууд, үнэн сэхэ, урин дулаан байлга, һанаһанаараа андалдалга нэгэ бага тэрэнние хүнгэдхэнэ. Үнэн сэдьхэлэй туһаламжа болон дэмжэлгэ мүнөө ехэ удха шанартай. Хүнэй һанал бодолые далижуулдаг дулаан үгын үнэ сэн мүнөө яаһан ехэ болоо гээшэб! Хүнэй оюун бэлиг болон шадабариие дүүрэнээр хэрэглэлгэ тухай ёһотой хүн янзаар хандалгын хангагдаагүй сагта хэлэһэнэй үлүү.

Хаанашье, ямаршье юумэндэ бидэндэ гоё һайхан хэрэгтэй. Үйлэдбэридэ. Проект зохёолгодо болон барилгада. Уран һайханай зохёохы ажал ябуулгада. Зоной хоорондохи харилсаануудта. Экономико, эрдэм, соёлдо дэлхэйн эгээн үндэр туйлалтануудта эрмэлзэхэдээ, хараалагдаһан шэнэдхэн хубилалгада бэлигтэй, эрдэм мэдэсэтэй, интеллигентнэ, гоё һайхан ба хүсэтэй, өөрынгөө жэшээгээр бултаниие дахуулан дабшадаг зоной — ажалша зоной тон ехэ һонирхол, талархалтайгаар хабаадаха байһандань парти онсо найдана.

Бидэнэр угаа баямди, манай баялиг олон юумэнһээ бүридэнэ. Энэ хадаа манай ниитын байгуулалтын арсашагүй туйлалтанууд. Энэ хадаа хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, арадай интеллигенциин эбдэршэгүй ленинскэ холбоо барисаан. Энэ хадаа арадуудай болон республикануудай эбдэршэгүй интернациональна хани барисаан.

Ленинэй харуулһан интернационализм хадаа бодото политика мүн. Урдань гээгдэнги байһан арадуудые ленинскэ национальна политика дэлхэйн культурын хэм хэмжээндэ гаргаа. Съездын баталан абаһан хурдадхалгын зам хадаа арад бүхэнэй, республика бүхэнэй, нютаг бүхэнэй экономическа болон социальна арга боломжо баяжуулхые, бүхэсоюзна баялигта тэдэнэй оруулдаг хубитые арьбадхахые хараална. Энэ талаар нөөсэ арга боломжонууд угаа ехэ, дундаршагүй, тиимэһээ иимэ зорилго табигдана: бүхы республикануудай, хизаарнуудай, областьнуудай ороной ниитэ нэгэн арадай ажахын комплексын хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ, национальна духовно соёл болбосоролдо оруулдаг хубитань аһан ехэ байха ёһотой. Ондоогоор абаад харахада, тэдэнэй хүгжэлтые үлүү гарамаар журамшуулан түсэблэлгэ бүри нугархай, урмашуулхы шэглэлтэй онол аргануудаар һэлгэгдэхэ ёһотой байһаниинь эли.

Экономикын социальна шэглэлдэ съезд онсо анхарал хандуулба. Үнэхөөрөөшье, баялигууд үнэн зүбөөр, таарамжатайгаар хубааринагдаха ёһотой ха юм. Тиигэхэ зуураа энэ баялигай хэмжээн шадаал һаа ехэ байха зэргэтэй. Эндэ бии байгаа бүхы баялиг тухай хэлэгдэнэ. Ондоогоор хэлэхэдэ, хүндэ — ехээр, хүнһөө — ехээр гэһэн удхатай. Энэл ушарта социальна үнэн зүб байдал тухай ёһо гурим материальна удхатай болохо ха юм.

Үшөө. Архидалга, хубалза ябадал, хулигаан ааша, ажаһуудалда болон ниитын газарнуудта муухайгаар ябалга гэхэ мэтын социальна харша ябадалнуудые усадхаагүй сагтамнай социальна үнэн зүб байдал мандахагүй байна. Хубиингаал зөөри тухай һаналые, эдилгэ абалгые, арадай зөөри үбэршэлгые, ажаллангүйгөөр олдоһон зөөрэрэз садхалан һуулгые үндэһөөрнь хобхолон хаяагүй сагтамнай. Һанаял: «Эдилгэ абалга гэһэн үйлэ хэрэгэй бии һаань, иимэ юумэнэй хэгдэдэг һаань, политика тухай юушье хэлэхэгүйдэ болохо» — гээд Ленин заадаг хамнай.

(Эхин. Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

БАЯРАЙ СУГЛААН

Үсэгэлдэр Буряадай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театрта Коммунис партиин, Совет гүрэнэй үндэһэ һуури табигша, дэлхэйн пролетариадай вождь В. И. Ленинэй түрэһөөр 116 жэлэй ойдо зорюулагдаһан нииислэл хотын ажалша коллективүүдэй, Улаан-Үдын гарнизоной сэрэгшэдэй, олониитын түлөөлэгшэдэй баярай суглаан болобо.

Агуу багшын түрэһэн үдэрөөр дэшэрамдуулан, КПСС-эй областной комитедэй секретарь Ф. В. Ходаковский элидхэл хэһэн байна.

Һүүлэрнь суглаанда хабаадагшадта концерт харуулагдаа.

ХУРДАДХАЛГЫН СТРАТЕГИ—БОДОТО ДЭЭРЭ БЭЕЛҮҮЛЭГДЭЖЭ БАЙГАА ЛЕНИНИЗМ МҮН

[Түгэсхэл. Эхниинь 1-дэхи нюурта].

Иимэ муу муухай юумэнтэй тэмсэлдэ нютагай органууд ехэ юумэ хэжэ болохо, хэнэшье гээшэ. «Түбэй» туһалхые хүлеэхэ гээшэ — өөрынгөө гэр соохи муу юумэнүүдэй урда гараа үргэхэ гэһэн удхатай болоно. Эридээр абтаһан хуулита шиидхэбэринүүдэй эбсэшэгүй байһан ушарнууд партийна организацинуудай политическэ элүүр энхые ба дайшалхы шадабариие гэршэлэн харуулна.

Социалис ёһо гуримаар ажаһуулгада харша үйлэ хэрэгүүдтэй эрид тэмсэл ябуулха гэһэн ЦК-гай апрелиин Пленумэй хараа шугам ажалша коллективүүдэй, совет зоной диилэнхи олонхиинойнь дүүрэн дэмжэлгэдэ хүртөө. Тиимэһээ энэ хараа шугам удаа дараалан, хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэхэ.

Нүхэдүүд! Совет демократиин хүгжэлтын асуудалнуудые XXVII съезд шэнээр, ленинскээр хаража үзөө. Обществын болон гүрэнэй хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ ажалшадые улам үргэнөөр элсүүлхэ, түлөөлэлгын болон сэхэ демократиин түхэл янзануудые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, һунгалтын системые нарижуулан һайжаруулха, гүрэнэй болон ниитын организацинуудай, манай бүхы политическэ эмхинүүдэй ажал ябуулгые һайжаруулха талаар абаһан шиидхэбэринүүдынь залан шууд программа болон бүрилдэнэ.

Ниитэ-политическэ болон ажахын ажабайдалые саашадань демократизацилга хадаа арадай политическэ соёлые дээшэлүүлгэтэй нягтаар холбогдоно. Мүнөөнэйнь байдалай тон үндэр хэмжээндэ байһан хадань арадай өөһэдыгөө социалис ёһоор хүтэлбэрилгые хүгжөөхэ тухай зүрхэтэйгөөр хэлэхэ арга боломжо олдоно.

Тэрэнэй гол хубинь хадаа арадай депутадуудай Соведүүд мүн. Мүнөө зохёогдожо байһан хэмжээнүүд нэгэ талаһаа нютагай засагай органуудай харюусалга дээшэлүүлхэ, нүгөө талаһаа тэдэнэй дүүрэн хэмжээн соо засагта ябуулгануудаа эрхилхэ аргыень хангаха ёһотой.

Харьяата газар дээрэнь оршодог предприятинуудай ажалай дүнгүүдэй һайн байхынь тулада Соведүүдэй сэхэ һонирходог, хабаатай байха ёһо, партиин баримталдаг ёһо болоно. Соведүүдэй тэдэнэй ажал ябуулгада бодотоор нүлөөлдэг, өөрынгөө хэмжээнэй харюусалгатай байхадань, бултанда һайн байна: предприятида, һалбарида, тосхон болон хотодо, тэндэ ажаһуугшадта.

Иимэ харилсаа холбооной түхэл шэнжэнүүд ороной олон районуудта амжалтатай туршалга гарана. Албан зургаанай, нютагай тала баримталалгые усадхажа, үгэеэ ойголсохогүй ябадалнуудые зайсуулжа, гол түлэбтөө нютагай Соведүүдые хэрэгтэй экономическа бэеэ даанхай байдалаар хангажа болохо байна гэжэ түрүүшын дүнгүүд харуулба.

Бодото демократида албан хойрог ябадал харша байдаг. Парти тэрэнэй урдаһаа ходоодоо тэмсэдэг байгаа юм. Мүнөөнэй албан хойрог ябадал гаргагша илангаяа аюултай байна. Юуб гэхэдэ, мүнөөнэй албан хойрог ябадал гаргагша эрдэм мэдэсээр түгэс, энэ ябадалдаа улам ехээр мэргэжэнхэй, бодото байдалда урданайхиһаа түргэноор дадан таарадаг, үнгэ зүһэеэ һэлгэдэг байхадаа, бүри шангаар, муухайгаар һайн хэрэгтэ һаад ушаруулна бшуу.

Албан хойрог ябадалтай ябуулагдаха тэмсэлэй аша ехэтэй аргануудые съезд нэрлээ. Энэ хадаа хүтэлбэрилгые саашадань демократизацилга болоно. Шиидхэбэринүүдые зохёолгодо болон баталан абалгада ажалшадай үргэнөөр хабаадалсалга, предприятинуудтахи хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые һунгалгые үргэдхэлгэ, хүтэлбэрилхы органуудай ажалшадай урда саг үргэлжэ тоосоо барилга, ямар нэгэ тушаалда хүниие табихадаа, олониитын һанамжые хараадаа абалга болон бүхы зиндаагай хүдэлмэрилэгшэдые аттестацилга — эдэ бүхы юумэн хаа хаанагүй ажабайдалдамнай нэбтэрэн орожо байнхай. Олон бэрхэшээлнүүдые дабаха, ехэ хүндэ үйлэ хэрэг, зүгөөр съездын шиидхэбэринүүд заабол бэелүүлэгдэхэ байһаниинь батадхана.

Демократизацилгын богон олондо мэдээжэ болгодог байлгын үйлэ хэрэгүүдэй хоорондо сэхэ холбоон бии гэжэ парти тоолоно. Бүхы юумэн тухай мэдэхэ ба хаанашье, юундэшье юумэ хуу ойлгонхой ошохо арад зон тухай ленинскэ һургаал мүнөө сагай ниитын ажал ябуулгын хуулита ёһо болоно. Элүүр энхэ общество гээшэ олондо ходо мэдээжэ байха ябадалһаа, шүүмжэлэлһээ, өөрыгөө шүүмжэлэлһээ, асуудалнуудые тон хурсаар табилгаһаа айдаггүй ха юм. Социальна мэдээсэлые «хизаарлалгые» дурадхагшадтай бидэнэр эбсэнэгүйбди: үнэн хадаа дан ехэ гэжэ байгаагүй юм.

Һаяшаг шүүмжэлэлһээ далда байһан газарнуудые парти үгы хэбэ, тэрээнһээ аршалагдаха «хүнгэлэлтэнүүдыень» усадхаба. Шүүмжэлэлэй түлөө үһөө абаха ябадалтай хэн, ямар тушаалтан бэ гэжэ харангүй эрид тэмсэл ябуулагдаха. Үнэниие хэлэһэнэйнгээ түлөө нэгэшье сэхэ сэбэр хүн муу байдалда ороходо ёһогүй. Үргэнөөр шүүмжэлэлгын ба дутуу дунданууудтай тэмсэл ябуулгын оршон байдалда хардалгада болон хардагшадта халхабша табиха шухала. Энэ хадаа политическэ удха шанартай хэрэг мүн.

Социалис өөрыгөө хүтэлбэрилгын гуримай дотоодын удха хадаа журам болон эмхи гуримһаа, эрхэ сүлөө хадаа харюусалгаһаа, эдэбхи—эмхидхэлһээ, эрхэнүүд — уялгануудһаа таһаршагүй байха юм. Иимэл диалектическэ нэгэдэлдэ совет зоной эрхэтэнэй хүсэл эрмэлзэлые, ниитынь эдэбхиие гүйсэдөөр тодо болгоһон бодото өөрыгөө хүтэлбэрилгые бэелүүлжэ болохо байна.

Нүхэдүүд! Ленин манай түүхэтэ дүй дүршэл иигэжэ һургана: амжалта түйлаха түлхюур нэн түрүүн ямар бэ гэхэдэ, парти, тэрэнэй бүхы отрядууд болон звенонууд ниитын үйлэ хэрэгүүдтэ, тэдэнэй ябасада засагай хүсөөр бэшэ, харин нэрэ хүндын хүсөөр, эршээрээ, дүй дүршэлөөрөө, хараа бодолоороо нүлөөлхэ ёһотой. Тэдэнэр хадаа имагтал политическэ хүтэлбэриин органууд гэжэ бэеэ харуулха зэргэтэй. Бүхы асуудалнуудһаа эгээ шухалань хадаа эндэ кадрнууд тухай, түбхын түрүүндэ хүтэлбэрилэгшэд тухай асуудал болоно.

ЦК-гай апрелиин Пленумэй һүүлээр урданай кадрнуудта орходоо эршэ түгэлдэр, эдэбхи үүсхэл ехэтэй, дадал болоһон хуушан заншалнуудые багаар баримталдаг, үе сагайнгаа эрилтэ хэрэглэмжые һайнаар ойлгодог хүнүүд ехэнхидээ хүтэлбэрилэгшэд боложо байнхай. Тэдэнэй дунда залуу хүдэлмэрилэгшэд олон, гэбэшье урдань бэеэ һайнаар харуулһан, юумые шэнээр бодомжолон, шэнэ ёһоор ябуулгаяа эрхилжэ шадаха «аха үеын» хүтэлбэрилэгшэд мүн лэ нилээд олон юм.

Гэхэтэй хамта партимнай эдэбхи үүсхэлгүй, туһайша, юумэ мэдэхэгүй хүнүүдһээ сүлөөрнэ. Ленинэй хэлээшээр, «хүтэлбэрилэгшэд шэнээр сэгнэгдэнэ, тэдэнэй һуури байдалынь зарим тэды хубилгагдана, юундэб гэхэдэ, шэнэ эрхэ байдалда, шэнэ зорилгодо тэдэнэр тааралдажа шадахагүй байна бшуу».

Кадрова политикада алдуу гаргаһанай түлөө общество үнэтэй сэн түлэдэг гээшэ. Кадрнуудай талаар ямаршье алдуу гаргахаар бэшэ, тэдэниие саг соонь элирүүлдэг арга олгодог оршон байдал байгуулагдаха зэргэтэй. Түүхэтэ апрелиин Пленумэй һүүлээр парти болон орон дотор эгээл тиимэ оршон байдал бии боложо байнхай. Мүнөө нэгэшье коммунист ямаршье тушаал эзэлжэ байгаа һаа илгаагүй, өөрынгөө ажал хэрэг болон ябадалнууд тушаа түбхын түрүүндэ өөрынгөө партийна эхин организациин үмэнэхи харюусалгаһаа зайсажа шадахагүй. Харин Владимир Ильичэй хэлээшээр манда гоёолтын тулада байха партиин гэшүүд хэрэггүй.

Партиин нэрэ хүндые, тэрэнэй зэргэнүүдэй арюун сэбэрые, партийцай үнэн сэхэ, сэбэр арюун түхэл шарайе нюдэнэй сэсэгы мэтээр сахихые Ленин манда захиһан, тиигэхыемнай съезд уряалһан байна.

Бидэнэр Ленинэй захяа заабарида хододоо үнэн сэхэ байхабди, съездын уряае хэлбэришэгүйгөөр дүүргэхэбди.

Мүнөө съездын һанал бодолнуудай олониитын дунда нэбтэржэ байха үедэ шэнэ ойлгосонуудые бууруулхагүй, тэдэнэй удха шанарые хооһолхогүй, үгэнүүдэйнь шэнэ аад, ажал хэрэгүүдэйнь хуушаараа байха оршон байдал бии болгохогүй гээшэ тон шухала. Илангаяа үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ энээниие хараада абаха шухала. Юундэб гэхэдэ, эндэмнайшье нилээд горитой хубилалта боложо байна ха юм. Мүн эндэшье шанараараа шэнэ байдал түйлаха гэһэн зорилго табигдана. Ажабайдалтай тон нягта холбоотой байха. Хүнүүдтэй түс тустайнь хүдэлмэри ябуулха. Хүн бүхэнтэй ёһын тэдысэ бэшэ, харин ухаатайгаар, үнэн сэхээр хөөрэлдэхэ. Хүниие хүндэлхэ, хооһон гашай уншалгаар тэрэниие бэеһээ холодхоохогүй.

Заншажа хашартай болошоһон үгэнүүд патриотическа уялгын мэдэрэл түрүүлдэггүй. Мүнөө нүлөө ехэтэй, эдэбхитэй совет патриотизмые бүри нарин, гүнзэгы мэдэрэлнүүд үүсхэдэг шуу. Бодото патриотизм хадаа ухаан сэдьхэлэй үдэр бүриин шанга хүдэлмэри, хүнгэн зам болон шиидхэбэринүүдые шэлэдэггүй, үдэр бүриин эрэлхэг зоримгой ябуулга мүн. Иимэ патриот хүн дунда зэргын хэмжээгээр сэдьхэлээ ханадаггүй, али бүхы хэрэгтэ—станогойшье дэргэдэ гү, али фермэ дээрэхи хүдэлмэри байг, дайшалхы дежурство гү, али шэнэ машинануудые ухаалан зохёолго байг, эрдэм-шэнжэлгын хүдэлмэри гү, али уран һайханай творчество байг илгадгүй-бүхы хэрэгтээ эгээл үндэр орьёлнуудые түйлаха гэжэ эрмэлзэдэг байна.

Имагтал Эхэ оронойнгоо алдарта түүхые мэдэдэг хүн патриот болодог бэшэ, харин үе сагай эгээл дээдэ амжалтанууд тээшэ Эсэгэ оронойнгоо хэжэ байгаа дабшалтада хабаатай байһанай мэдэрэл мүн лэ патриот болгодог.

Съездын шиидхэбэринүүд өөрсэ өндөогоор залуушуулда наар шаагдана. Тэдэнэй эршэтэй шэнжэ шанарынь, һанал бодолнуудай шэнынь, хүндэлэгдэхэ зүйлнүүдэй тодо һонор байһынь залуушуул зүрхэ сэдьхэлээрээ алдуугүйгөөр таагаа. Залуушуултай үнэн сэдьхэлһээ, тэдэниие хүндэлжэ, тэдээндэ этигэжэ, гэмэрэн гутарангүйгөөр, заабари заалгагүйгөөр хөөрэлдэхэдэ, тэдэ дуратай байна.

Бидэ угаа һайн залуушуултайбди. Тиин мүнөө хэжэ байгаа бүхы юумэмнай эсэсэй эсэстэ манай үхибүүдэй, аша гушанараймнай түлөө хэгдэнэ бшуу. Һаяар гарахаяа байгаа XXI зуун жэлэй богоһо алхамсаараал, тэдэнэр оронойнгоо бүрин эрхэтэ эзэдынь болохо ха юм. Тиин энэ ерээдүйгөө бидэнтэй хамта байгуулхыень, зол жаргалтай байхыень бидэ хүсэнэбди. Ажал хүдэлмэриин, һуралсалай, амаралтын эгээл тааламжатай һайн эрхэ байдал байгуулхадаа, залуушуул хурдадхалгада бүхы зохёохы эршэ хүсэеэ зорюулха бэзэ гэжэ парти найдаха эрхэтэй.

Съезд гэр бүлэдэ ехэ анхарал хандуулаа. Залуу бүлэнэрэй бата бэхи, эбтэй эетэй, ажал хүдэлмэридэ дуратай байхань тон шухала. Тиин арад зоной хэрэгэй түлөө элитэ ехэ тэмсэлшэдые хүмүүжүүлһэн Ульяновтанай гайхамшаг бүлэ тэдээндэ жэшээ болог лэ.

Бидэнэр, коммунистнуудые, Ленинэй иимэ үгэнүүд далижуулна; «Бидэнэр — ерээдүйн партибди, харин ерээдүймнай залуушуулай. Бидэнэр — шэные үүсхэгшэдэй партибди, харин шэнэ юумэ үүсхэгшэдые залуушуул ходоодоо дуратайгаар дагадаг. Бидэнэр — үмхирһэн хуушарһан юумэнүүдтэй шэн габьяатайгаар тэмсэдэг партибди, харин шэн габьяата тэмсэлдэ эгээл түрүүн залуушуул бодохо бшуу».

Манай парти — түрүү зам гаргагшадай парти, тиимэһээ тэрэ ходоодоо залуу юм. Ерээдүй тээшэ шэнэ замуудые эрэлхэг зоригтойгоор бэдэрхэдээ, хүнүүдэй аза жаргал, ажана тэниглэн байхын тулада ажабайдалые шэнэдхэдэг үйлэ ябуулганудые зоримгойгоор эрхилжэ байхадаа, тэрэ залуул.

XXVII СЪЕЗД: ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БОЛОН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛАЙ ЛЕНИНСКЭ ФИЛОСОФИ

Нүхэдүүд! Хуушан дипломати хадаа юумые нюун нөөнгүй, сэхэ руунь хэлэжэ шадахагүй байгаа гэжэ Ленин тэмдэглэһэн байна.

Арадууд болон правительствануудтай нюуса далдагүйгөөр, сэхэ руунь хөөрэлдэхэ гээшэ шэнэ, социалис, ленинскэ дипломатиин таһаршагүй шэнжэ шанарынь, тиин энээние партиин XXVII съезд һаяхана элеэр харуулаа. Съезддэ хэлэн Политическэ элидхэл, бүгэдэндэ хабаатай уласхоорондын аюулгүй байдалай ёһо гурим байгуулха тухай тэрээн дотор найруулагдаһан үндэһэ һууринууд, ядерна буу зэбсэг, хүн зониие олоорнь хюдаха бусад янзын буу зэбсэгые усадхаха Программа Ленинэй иимэ эрилтые дүүргэлтэ болгоо гэбэл: «Юрэнхы удхатай мэдүүлгэнүүдые, жабхаланта үгэеэ үгэлгэ, гоё һайхан формулануудые шадаал һаа багаар хэлэхэ, тиин үнэхөөрөө эб найрамдал тээшэ абаашаха эгээл тодо һонор шиидхэбэринүүд болон хэмжээнүүдые... шадахадал ехээр абаха».

Эб найрамдал тээшэ, дайнай аюулые гүйсэд зайсуулха тээшэ абаашаха эгээл тодо һонор хэмжээнүүд болон шиидхэбэринүүдые Советскэ Союз дурадхаа.

Тодо һонор дурадхалда тодо һонор харюу үгтэхэ ёһотой. Гэбэшье Баруунайхид үнөөхил хуушанайнгаа зангаар харюусана: Ленинэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, «боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдэй зарим лэ таладань, гол бэшэ зүйлнүүдтэнь лэ» анхарал хандуулха, «боложо байгаа үйлэ хэрэгэй удха шанарые бүхы дээрэнь балартуулха» гэжэл эрмэлзэнэ бшуу.

Үнэн зүрхэнһөө хэлэхэ хүсэлэнгүй байха, дипломатиин элдэб эсын мэхэ гохо, баша гаргаха, эгээл юрын асуудалнуудые орёо болгожо, хэрэг мухардуулха «шадабари» — эдэ бүгэдэ хадаа империализмын хархис үзэл сурталай тодорхой бэелэл мүн. Энээние хүтэлбэри болгон, империалистнууд бүхы дэлхэй гээшэ манай тон өөрын, арадта харша ашаг туһые сахиха оршон, ондо ондоо, бэе бэедээ дайсан харша шэглэлтэй хүсэнүүдэй мүргэлдэхэ оршон гэжэ харадаг байна.

Январиин 15-да М. С. Горбачевой хэһэн Мэдүүлгэдэ, съездэдэ хэгдэһэн Политическэ элидхэлдэ найруулагдаһан удха шанараараа шэнэ хараа бодомжо хадаа дэлхэй гээшэ зүришэлдөөтэй, орёошье һаа, саашаа болохо бүреэ улам нягта нэгэн бүхэли боложо байна гэһэн ойлгомжоһоо үндэһэлнэ. Энэ хараа бодомжын хүгжөөгдэһэнэй эсэстэ «дайн», «дайнда илалга» гэһэн заншалта политическэ ойлгосонуудые шэнээр хаража, тэдэнэй таарахаяа болиһые, бүри зүбөөр хэлэбэл — ядерно-космическа үе сагта ямаршье удхагүй болоһыень харуулһан байна.

Эб найрамдалай шэнэ политическэ философи дайе зайсуулга ба хүн түрэлтэнэй бүтэн үлэхэ гээшэ тон адли зүйлнүүд болонхой гэжэ хэлээ. Ядерна буу зэбсэгэй улам ехээр гулидхагдан нарижуулагдаха тума мүнөө аюулгүй байдал улам ехээр һүжэрэн муудаха гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэнэ. Мүн гүрэн бүхэнэй аюулгүй байдал бүхы гүрэнүүдэй аюулгүй байдалһаа сэхэ дулдыдана гэжэ тэрэ тоолоно. Хэрбээ бүгэдэ ниитын аюулгүй байдалда оролсоогүй һаа, гансал өөрынгөө гүрэнэй байдал хангаха гээшэ худал юм.

Энээнһээ хүн түрэлтэнэй хуби заяанда амин шухала иимэ тобшолол гарана: бэеэ хорлон алаха, хюдаха гэһэн замтай холбоогүй ори ганса эгээ зүб зам хадаа уласхоорондын асуудалнуудые хүсэ баримталан шиидхэхэ онол аргануудһаа арсалга, тэдэниие имагтал политическэ аргаар гуримшуулха ябадал болоно.

Энэ философи хадаа хүн түрэлтэнэй болбосоролые бүрин бүтэн үлөөхэ зорилгые бүлэглэлнүүдэй, национальна болон бусад аша туһануудһаа үлүү дээрэ тоолоно. Бүри манай зуун жэлэй эхилжэ байхада, Ленин сэрэгэй техникын хүгжэлтэнь хожом газар дэлхэй дээрэхи ажабайдалые аюулда хүргэхэ шэглэлтэй гэжэ хёрхоор хараад, ниитын элдэб байгуулалтатай гүрэнүүдэй эбтэйгээр зэргэ оршон байха, харилсан ажаллаха бодото хараа шугам зохёон хараалһан байна. Ядерно-космическа үе шатада энэ хадаа бүхы оронууд болон арадуудай зайлашагүй баримталха ёһотой хараа шэглэл мүн.

Бүгэдын аюулгүй байдал хангаха шэнэ хараа бодомжо эб найрамдалай шэнэ политическэ философиие бодото дээрэнь бэелүүлхэ эрхэ нүхэсэлнүүдые хараална. Уласхоорондын харилсаануудай бүхы комплекс, тэрэнэй һалбари бүхэниинь — сэрэгэй-политическэ гү, али экономическа, соёлой гү, али гуманитарна һалбаринуудынь тэрэ хараа бодомжын үндэһөөр шэнэлэн хубилгагдаха аргатай. Бүхы дэлхэйдэ хабаатай асуудалнуудыешье шиидхэхэ, мүн дэлхэйн зарим хубинуудтахи хёмороонуудыешье гуримшуулха, тэрэшэлэн мүрдэлгэ, хюдалгын зайсуулха түлхюур мүн лэ тэрээндэ байна.

Манай үзэл сүртал хадаа мүрдэлгэ хюдалгые эрид шууд буруушаадаг. Бүри 1903 ондо болоһон өөрынгөө II съезд дээрэ коммунистнуудай парти мүрдэлгэ хюдалга гээшые политическэ тэмсэлэй зэбсэг болгон хэрэглэлгые эрид шиидэнгээр буруушааһан байна.

Советскэ Союз али бүхы янзын мүрдэлгэ хюдалгые, түбхын түрүүндэ эгээл тэрэнэй бузагай муухай түхэлынь болоһо гүрэнэй терроризмые бүхы зүрхэ сэдьхэлээрээ буруушаадаг, иимэ юумэн огто байха ёһогүй гэжэ тоолодог юм. Хэрбээ ганса нэгэн хүнэй гү, али бүлэг хүнүүдэй зүгһөө мүрдэлгэ хюдалгын гүйсэдхэгдэхэдэнь, тэдэниие тухираа гэжэ гэмнэгдэһэн бусад гүрэнүүдтэ эсэргүү зэбсэгтэ хүсэнүүдэй добтолго хэгдэдэг дүрим бии болоо һаань, юун болохо гээшэб, бодоод үзыт. Энэ хадаа дэлхэйн түс түс хубинуудтахи бэшэ, харин бүхы дэлхэйн арадуудай аюулгүй байдалые, эб найрамдалые тон ехэ аюулда хүргэхэ бшуу. Тиин иимэ эрхэ байдалда буу зэбсэг хороохо, арадуудай аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, мүн юрэ эбтэй эетэйгээр зэргэ оршохо гэһэн хараа шугам амжалтатайгаар ябуулжа болохо аал? Бусад оронуудай правительствануудтал, гүрэнэй болон политическэ олон ажал ябуулагшадтал адли бидэнэршье дэлхэй дээрэхи эб найрамдалда заһаруулагдашагүй ехэ аюул ушаруулдаг, уласхоорондын харилсаандахи зоргоороо гашалалгые эрид шиидэнгээр буруушаанабди. Бидэнэр али бүхы түхэлөөр үзэгдэдэг мүрдэлгэ хюдалгатай бүхы оронуудтай, эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдтэй хамта зохихо үндэһөөр харилсан тэмсэхээр бэлэмди.

Эб найрамдал болон аюулгүй байдалай манай гол хараа бодол бүхы арадуудай үндэһэн эрмэлзэлнүүдтэй тааралдана.

Эндэ нэгэ иимэ түүхэтэ зүйлтэй жэшэхэ хүсэл түрэнэ. Бусадай газар абангүйгөөр, контрибуцигүйгөөр эб найрамдал тогтоохо гэһэн тэрэ үедэ Ленинэй гаргаһан уряае капиталис правительствануud буруушааһан, харин арадууд хүлеэн абаһан байна бшуу. Мүнөөшье эб найрамдалай шэнэ политическэ философиие абажа үзэбэл, арадууд тэрэниие бүгэдөөрөө дэмжэхэ эрмэлзэлтэй, харин зарим правительствануud абаха дурагүй байна гэжэ дахин харанабди.

Тиин олон зуун жэлдэ тогтоһон ёһо гүримүүдые хубилгаһанай хэрэггүй гэһэн зайлашагүй тобшолол энээнһээ гарана аал? Апрелиин Пленум, партиин XXVII съезд тодо һонороор иигэжэ хэлээ: үгы! Тиин манай дурадхалнуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэһэн түрүүшын алхамуудые Баруунай зарим гүрэнүүдэй зүгһөө дурагүйгөөр угтаһан ушар бидэниие сүхэрөөбэгүй. Энэ хадаа оройдоол замаймнай эхин гэжэ ойлгонобди. Бүхы юумэн ерээдүйдэ. Тиин бидэнэр уласхоорондын али бүхы холбоо харилсаа хүгжөөхэ, түгшүүрил һуларуулгые дүүрэнээр бэелүүлхэ гэһэн хараа шугам тэсэмгэйгээр, удаа дараалан, зориг түгэлдэрөөр, алхам алхамаар гүйсэдхэхэ гэжэ шиидэнхэйбди. Тиихэдээ энээниие али бүхы һалбарида, бүхы түхэлөөр, бүхы хэмжээгээр — экспертнүүдэй уулзалгаһаа эхилээд, дээдэ тушаалтанай уулзалга хүрэтэр бэелүүлжэ байхабди. Энэ хараа ябуулгамнай айхабтар эршэ түгэлдэр, эдэбхитэй, добтолхы шэнжэтэй, бодото байдалда түшэглэһэн, мүн асуудалнуудые табиха ба шиидхэхэ хэрэгтэ эрдэм ухаанай үндэһөөр хандаһан ябадал мүн. Апрелиин Пленумһээ хойшо үнгэрһэн бүхы үе энэ хараа шугамда үнэн сэхэ байһыемнай гэршэлнэ.

Бидэнэр саашадаашье табиһан үг зорилгонуудаа дүүргэхын тулада нэгэшье политическэ арга боломжые алдахагүйбди. Хэлсээ, хөөрэлдөө хэхэ арга оньһые нарижуулхабди, харилсаануудай договорно-эрхын үндэһые бэхижүүлхэбди, манай гадаадын политикын ашаг туһын хэмжээе дээшэлүүлхэбди, социалис дипломатиин олоһон бүхы эрхим һайн түйлалтануудаар тэрэнээ баяжуулхабди. Али алинда таарама үрэ дүнгүүдые түйлахын тулада нүгөө талынхидтай үнэн сэхэ хөөрэлдөө хэхэбди.

Энэ манай партиин гадаадын политикын ажал ябуулгын нэгэ шэглэлынь юм.

Нүгөөдэнь хадаа дэлхэйн олониитэтэй сэхэ руунь хөөрэлдэлгэ болоно. Энээнэй теоретическэ үндэһэ һууринь — ленинскэ юм: «Дэлхэйн хүгжэлтын асари ехээр түргэдэһэнэй шалтагаанудай нэгэниинь хадаа тэрээндэ хэдэн зуун миллион хүнүүдые хабаадуулга болоно». Арадуудай нюрганда элдэб эсын хэлсээнүүдэй хэгдэдэг үе саг үнгэрөө. Дэлхэй дээрэ юунэй боложо байһые мэдэхэ, ойлгохо эрхэ хадаа тэдэнэй таһаршагүй, амин шухала эрхэ мүн. Тиин үнэнэй ямаршье байгаа һаань, илгаагүй, тэрэниие бидэнэр саашадаа арадуудта хэлэжэл байхабди.

Баруун тээ энээние номнол гэжэшье нэрлэжэ байг. Энэ ямар удхатайб гэжэ бидэнэр ондо ондоогоор ойлгонобди. Тэдэнэр үнэниие хэлэхэгүй, харин худал хуурмаг үгэ тарааха, мэхэ гохо гаргаха, бодото хүсэлэн болон ябуулгаяа элдэб эсээр далдалхые оролдоно, харин бидэнэр бодото зорилгонуудаа тайлбарилнабди. Хэлэһэн үгэеэ хэдэг хэрэгүүдтэеэ, хэһэн хэрэгээ хэлэһэн үгэнүүдтэеэ нягтаар холбохые оролдонобди.

Эсэстэ, бидэнэр манай болон манай союзнигууд ба нүхэдэй аюулгүй тухай мартаха эрхэгүйбди.

Манай үнэн зүрхэнһөө эб найрамдал тээшэ эрмэлзэжэ байһанай гэршэ тон олон байгаа. Найман һарын туршада манай орон ядерна тэһэлэлгэнүүдые хээгүй, тиигээд мүнөөшье тэдэниие хэжэ эхилхээ яаранагүй. Европо, Африка, Ази болон Латиин Америкын зургаан гүрэнэй ударидагшадай мэдүүлһэн, дэлхэйдэхинэй хүсэл зоригые бидэнэр зобоон туршана бэшэбди. Тэрэ хүсэл зоригто харюу болгон, шэнэ ядерна тэһэлэлгэнүүдые бидэнэр хээ бэшэбди.

Бүхы арадууд, тэрэ тоодо американ арадай ехэнхинь ядерна буу зэбсэгэй туршалгые болюулха гэнэ.

Бүхы хүн түрэлтэнэй һаналые, өөрынгөө арадай һаналые, ухаан бодолой һаналые анхархыень Холбоото Штадуудай хүтэлбэрилэгшэдые бидэнэр дахин уряалнабди. Хэрбээ эдээниие анхараагүй һаа, тэдэнэр дэлхэйн үмэнэ хүндэ хүшэр харюусалгые бэе дээрээ дааха байна.

Хада руу гүйжэ ябаа ядерна поездые тогтоохын тулада Советскэ Союз бүхы юумэ хэнэ. Гэбэшье энээниие манай буруугаар ойлгохо хэрэггүй. Бидэнэр ямаршье үһэрилтэдэ, тэрэ тоодо сэрэгэй-космическа үһэрилтэдэшье харюусаха аргашадалтайбди.

Теэд энэ бидэнэй һунгаһан зам бэшэ. Энэ гансашье манда бэшэ, харин нэгэшье арадта хэрэггүй гэжэ этигэнхэйбди.

Бүмбэрсэг дэлхэйн социально-экономическа асуудалнуудай талаһаа энээние хаража үзэе.

Америкын Холбоото Штадуудай хүтэлбэрилэгшэд хүсэн түгэс экономикотойбди гэжэ һайрхаха һанаатай байдаг. Теэд энэнь тон ехэнхи талаараа бусадай, түбхын түрүүндэ хүгжэжэ байгаа оронууд болон арадуудай ашаар байдаг гэжэ багаханшье үнэниие баримталдаг һаа, хэлэхэ ёһотой байгаал даа. Дэлхэйн эгээл баян капиталис ороной экономикын кризистэ ортоходонь, тэрэниие дайн сэрэгтэ бэлэдхэлгээр, сэрэгэй программануудта асари ехэ мүнгэ зөөри һомололгоор ами оруулна ха юм.

Мүн тэрэ тоодо США-гай сэрэгэй-промышленна комплексые эзэдтэнь, генералнууд болон адмиралнуудта таарамжатай хэмжээндэ байлгахын тулада «стратегическэ бэеэ хамгаалгын үүсхэл» гэдэгтэ мүн лэ мүнгэ зөөри һомологдоно. Съездэ хэгдэһэн Политическэ элидхэлдэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, хүгжэжэ байгаа оронуудһаа жэл бүри һорон абтадаг 200 гаран миллиард доллар болон һүүлэй жэлнүүдтэ США-гай сэрэгэй бюджэдэй бодото дээрээ иимэ хэмжээтэй болоһониинь — тушаан боложо тудалдаһан ушар бэшэ юм. Тиихэдээ имагтал хүнэй мүнгэ зөөри булимтарагдана бэшэ, хүнэй ухаан болон бэлиг шадабаринууд булимтарагдан элсүүлэгдэнэл.

«Одото дайнай» программые бэелүүлхын тулада арадууд лэ мүнгэ зөөри һомолхо, тэдэнэрэй экономическа болон социально-политическэ, оюун ухаанай болон һанаа сэдьхэлэй байдалда бүри хүшэр хүндэ хойшолонгууд үзүүлэгдэхэ гэжэ арадууд мэдэхэ зэргэтэй. Гансашье энэ бэшэ, юуб гэбэл, арадуудай экономическа аюулгүй байдал болон политическэ эрхэ сүлөө, бэеэ даанхай байдал таһаршагүй бшуу.

Эб найрамдал хангаха манай философи экономическа, социальна, буу зэбсэг хуряалгын бусад хараа бодолые тодоор харуулна. Хэрбээ социалис бэшэ оронуудай сэрэгэй гаргашануудай мүнөөдэрэй хэмжээнэй байһан хэбээрээ үлөө һаань, зуун жэлэй дүүрэтэдэ гаргашануудынь 9 триллион доллар тухай болохо гэжэ шэнжэлэгшэд һанамжална.

Совет дурадхалнуудай бэелүүлэгдээ гээшэ һаань, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэй оронуудай сэрэгэй бюджедые бага болгохо бодото арга боломжонууд нээгдэхэ һэн. Ракетно-ядерна болон химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй шэнэ программануудһаа арсаа һаа, гансал Баруун Европын гүрэнүүд 300 миллиард долларой хэмжээнэй алмалта хэхэ байгаа. Буу зэбсэг хуряалга сүлөөрһэн арадуудта тон шухала юм. Тэндэхи үлэн хооһон байдалтай зоной тоо 500 миллиондо хүрэнхэй.

Хэрбээ дайн дажарта бэлдэжэ, буу зэбсэгүүдые бүтээлгые зогсоогоогүй һаа, дэлхэй дээрэ таарамжатай зүб экономическа байдал тогтонижохогүй.

Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые болюулха, тэдэниие хуряаха, шахардуу байдалые һуларуулха талаар манай хараалһан бодото хэмжээнүүд, далайса ехэтэй дурадхалнууд үргэнөөр мэдээжэ.

Аюулгүй байдалые үнэхөөрөө хамгаалжа шадаха бүгэдэ ниитын байгууламжын үндэһэ һууриин бодото талануудые һаяхан Берлиндэ М. С. Горбачёв тодорхойлоо гээшэ. Ниитэ Европодохи аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, юрын зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй хэмжээе үнэн зүбөөр байн байн хороохо талаар шэглүүлэгдэһэн социалис оронуудай шэнэ үүсхэлэй үг удхань найруулагдаа һэн.

Манай союзнигуудтай, ханинартай дэлхэйн политикын асуудалнуудые хамтаараан зүбшэн хэлсэхэ үедэ уласхоорондын хэрэгүүдтэ шэнэ хандаса бүридхэгдөө. Аха дүү оронуудай партийна болон гүрэнэй дээдэ хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалганууд энэ талаар онсо удха шанартай. Варшавска Договорой болон Экономическа Харилсан туһалалсалгын Совэдэй хэмжээгээр бэелүүлэгдэдэг харилсаа холбоон шэнэ шатада гаргагдаа.

Тиихэ зуураа энэ шэнэ хандаса бүхы социалис оронуудтай манай холбоо барисаае хүгжөөхэ ондоо эршэ тодорхойлһон байгаа. Марксизм-ленинизмын болон социалис интернационализмын үндэһэ һуури дээрэ тэдэнэртэй бэелүүлэгдэдэг харилсаа холбоон ЦК-гай апрелиин Пленумэй һүүлээр шанарай талаар бүри үндэр хэмжээндэ хүргэгдөө. Тэдэнэй хоорондохи харилсаа холбоон эршэмтэйгээр, нэгэн һаналтайгаар, эрид шиидэнгээр бэелүүлэгдэнэ. Совет-хитад гүрэнүүдэй хоорондын харилсаануудта зарим тэды һайн хубилалтануудай болоһониинь һайшаалтай.

Социалис оронуудай хүсэнүүдые хамтаруулга эрдэм болбосоролдо үндэһэлдэг эб найрамдал хангаха хараа бодомжын бодото дээрээ бэелүүлэгдэхэ байһанай шиидхэхы эрхэ нүхэсэл болоно.

Үнэн зүб демократическа үндэһэ һуури дээрэ уласхоорондын харилсаануудые үндэһөөрнь хубилгахын түлөө коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинууд, социал-демократууд, бүлэглэлнүүдтэ хабаадаггүй гүрэнүүдэй хүдэлөөн, дайн дажар буруушааһан дэлхэйн ехэ хүсэнүүд эрид шууд тэмсэдэг болонхой. Эзэрхэн зонхилхо, арадуудай хуби заяае дура зоргоороо шиидхэхэ һанаатай США түрүүтэй империалис гүрэнүүдэй хүтэлбэрилхы бүлэгөөрхид лэ энээндэ эсэргүүгээр тэмсэнэ.

Тиимэ болоходоо нэгэ талаһаа эб найрамдалай болон аюулгүй байдалай политика, нүгөө талаһаа неоглобализмын доктринада харуулагдаһан дай журөөдэлгын ба булимтаралгын политика бэелүүлэгдэнэ. «Хэһээхэ», «һургаха», «заабаришалха», үһөөгөө абаха гээшэ түс доктринын үг удха болон шэглэл тухай хэлэнэ. Энэмнай хадаа гадаадаһаа контрреволюци баадхан дэлгэрүүлжэ, хуулита правительствануудые унагааха, хүлһэнэй бандануудые хэрэглэхэ эрхые үндэһэ баримтатай болгохо, тиигэжэ социальна талаар үһөөгөө абаха хараатай колониализмын шэнэ янзань болоно. Афганистанда, Ливанда, Никарагуада, Анголодо, Мозамбигта харшаар үүсхэгдэһэн соносхогдоогүй дайнууд, бусад бэеэ даанхай гүрэнүүдэй правительствануудта харша һүйдхэлтэ ябуулганууд энээнэй жэшээ болоно.

Ливи тушаа США-гай үүсхэһэн эзэрхэг түримхэй ябуулгань иимэ политикын хэды ехэ аюултай байһые харуулаа. Триполи болон Бенгази хотонуудай байрын кварталнуудта бомбонуудай тэһэлэгдэһэн, Невадада ядерна түхеэрэлгэнүүдэй тэһэлэгдэһэн ябадал хоорондоо холбоотой. Дээрэлхүү үндэһэ яһанай илгаа гаргалга, ехэрхүү зан, бүхы юумые зүришэлдөөтэй болгохые эрмэлзэхэ зан болбол хюдалгын мүнөөнэй хэрэгсэлнүүдээр бэелүүлэгдэдэг гүрэнэй терроризмын хэрзэгы муухай ябуулга болон тоодоро. Океан, далайнуудаар американ авианосецууд юунэй түлөө ябанаб, Япон болон Корейн хахад аралһаа Англи ба Панамска канал хүрэтэр бүмбэрсэг дэлхэйе адаалхай түмэрөөр хүреэлһэн США-гай сэрэгэй баазанууд юунэй тулада байгуулагданаб гэжэ арадууд мэдэжэ абаа.

Ливиин арадай шэн зоригтой тэмсэл, совет хүтэлбэрилэгшэдэй, манай ороной абаһан эрид хэмжээнүүд болон ябуулганууд, гүрэнэй терроризмын ябуулгые дэлхэйн хамтаралай залан шууд буруушааһаниинь амгалан тайбан байдалда хэгдэжэ байһан аюулые зайсуулан сараа, энэ империалис балмад ябуулгые буруу һүргөө гээшэ. Гэбэшье империализмын хархис ябуулгануудай аюул үшөөл бии зннда.

Бэеэ даагаад, эрхэ сүлөөтэйгөөр хүгжэхэ эрхэеэ аршалан хамгаалдаг, үндэһэ яһанай болон хүнэй нэрэ хүндые хамгаалдаг оронуудые Совет[…] нэгэн һаналтайгаар […] жэ хэндэшье һэжэг […]

Бүхы оронуудтай, Хо[…] Штадуудтайшье […] хөөрэлдөө хэхээр […] бэлэн. Женевэдэ […] процессүүдые үргэлж[…] бэлэнбди. Гэбэшье […] иимэ бузар муухай […] хээд байхада, […] холбоо барисаае […]ха, манай хоёр […] бэрилэгшэдэй уулзал[…] дэжэ эхилхэ тухай […] гоор хэлэжэ болохо […]

Совет-американ […] нуудта үзэгдэһэн […] «тэһэлхые», «Женев[…] шугамые һалгаах[…] дэһэн хүсэнүү[…] шингтондо бии, США-[…] лэй үеын политикада […] лөөн мэдэрэгдэнэ, […] видэ болоһон үйлэ […] иимэ политикын […] лоно.

Дээдэ тушаалтадай […] доое һэргээхэдэ […] хэ байдал тогтоолго […] захиргаанһаа мүнөө […] ха. Сэрэгэй аюул […] хо, гүрэнүүдэй […] этигэлые дээшэлүү[…] ябадалнууд хэрэг[…] энээндэ бэлэнбди.

Иильичэй бодото […] эшэ абадаг […] тэрээнтэй хамта […] дэг хүнүүдые […] байһан. Дээдэ түйлд[…] һэн үедэ Ленинэй […] шанарынь партиин […] политическэ хараа […] алдуугүйгөөр тодорхо[…] та найдамжа болодо[…] жэ Г. В. Чичерин […] гэхэ. Бидэ тиимэл […] гам баримталнабди. […] байдалда үндэһэлһэн […] чёскэ ухаан бодо[…] скэ тэнэг ябадалые […] бэеэ гэжэ совет […] шэд этигэнэ.

Манай арадай […] бан ажаһууха, XXVII […] түүхэтэ шиидхэбэри[…] бодото дээрэнь бэелүү[…] лаар этигэл түгэсөөр […] тэйгээр ажаллахын […] мунис парти болон […] рэн шухала бүхы […] хэ байна. Совет […] хёон байгуулхы […] эб найрамдалай, аюул[…] далай үе сагай али […] гүүсэлтэдэ, соци[…] дайсадай али болохо […] ябуулгануудта сохилто […] бэлэн байһанаймнай […] дамжа мүн. Манай […] баялигууд айхабтар […] хүсэлэй болон эрдэм […] нөөсэнүүд, эршэ […] ажаллажа, амжалта […] шадабари хизааргүй […]

Совет хүнүүдэй […] гуулхы ажалые […] сүлөөе аршалан […] нүүдшье, хэрэгтэй […] шье бии. Манай […] далые, манай […] болон ханинарай […] байдалые, бүхы […] амгалан тайбан […] гадаг сэрэгэй-[…] тэнсүүриие бидэ […] дүүлхэгүйбди.

Манда гадаадын […] политика, бата эб […] лай болон бүгэдэ[…] аюулгүйн талаар […] дын хараалһан […] тэрэниие бодото […] лүүлхэ хатуу дура […]

Сэрэгэй талаар […] далтай болохо элдэб […] дые, сэрэгэй эгээл […] риные, али бүхы […] диипэхэ, социализмы[…] дай хэзээдэшье […] жа шадахагүй зэбсэг […] бии. Энэмнай […] гөө хүсэ шадалда, […] түүхэтэ зүб байһан[…] этигэлгэ болоно. Энэ […] вет обществын сэдьхэл[…] политическэ жагсаал, […] интернациональна […] сэл, партиин болон […] дэршэгүй нэгэдэл […] но.

Нүхэдүүд! Бүхы үе […] та, түүхын эгээл […] нуудта ажалша зон […] этигэдэг байгаа, […] нуудта болон Үбэлэй […] добтолон абахадаа, […] цидэ сохилго хэхэдэ […] жэлнүүдэй түүхэтэ […] ганууд дээрэ, […] оронoo хамгаалгын […] дайнай байлдаанууд[…] зомнай партитай […] шажа, илалта түйлда[…] Партиин хэрэг […] юуб гэбэл, арад зон[…] эрмэлзэлээр тэрэ […] тэрээнтэй нягта холбо[…] лүүлдэг. Партиин […] дашагүй, юуб гэбэл, […] түсэбүүд болон […] теориин ба бодото […] бата шудхасада […] «Хэдэн бодото хэм[…] наринаар тодорхойлж[…] ниие заабол бэелүүл[…] һаад тойбо болодог […] юумые хаяха, үнэтэй […] бүхы юумые хамтадх[…] һэн Ленинэй захяае […] XXVII съезд энээнэй […] үнэншэмэ жэшээ бол[…]

Энэ зорилго дүүр[…]

Манай түйлалтанууда[…] нэй хэрэг хэтэ мүнхэ[…] шон мандаг лэ!

ДЭЛХЭЙН АРАДУУД ТЭМДЭГЛЭНЭ

УЛААН-БААТАР. Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 116-дахи жэлэй ойдо зорюулагдажа, Монгол орондо үнгэргэгдэһэн коммунис воскресник ёһотойл бүгэдэ арадай һайндэр болобо. Воскресник үнгэргэхэ түбэй ниитабай мэдээсэһэнэй ёһоор, 560 мянга гаран хүн ажалай һайндэртэ хабаадаһан байгаа. Хүдэлмэришэд, хүдөөгэй ажалшад, алба хаагшад, студентнэр, Монголой Арадай Армиин сэрэгшэд дүн хамта 42 миллионһоо дээшэ түгригэй арадай ажахын элдэб хүдэлмэри хээ.

КАПРИ. Дэлхэйн пролетаринадай вождь В. И. Ленинэй түрэһөөр 116-дахи жэлэй ойдо зорюулагдаһан олон тоото хэмжээ ябуулганууд түрүү үзэлтэй ниитын эмхинүүдэй үүсхэлээр эдэ үдэрнүүдтэ Италида үнгэргэгдэжэ байна.

В. И. Ленинэй памятнигай дэргэдэ веногуудые табилгын баяр ёһолол Капри арал дээрэ болобо. Оронoй ниитын политическэ элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, нютагай засагаархидай түлөөлэгшэд, журналистнууд тэрээндэ хабаадаһан байгаа.

Каприда болоһон баяр ёһолол хадаа энэ гайхамшагта һайндэрэй хүндэлэлдэ байгша ондо Италида үнгэргэгдэһэн хэмжээ ябуулгануудай нэгэниинь болоно. Орон дотор тэрээндэ зорюулагдаһан суглаанууд, конференцинүүд үнгэргэгдэжэ политическэ ба ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад тэдээндэ хабаалана. В. И. Ленинэй ажабайдал болон ажал ябуулга тухай фильмүүд харуулагдана.

КАТМАНДУ. В. И. Ленинэй түрэһөөр 116 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ленинскэ үдэрнүүд Непалда үнгэргэгдэбэ. Непал-совет хани барисаанай нэгэдэлэй, непал-совет соёлой бүлгэмэй ба ниитын бусад эмхинүүдэй үүсхэлээр Катманду, Бирганджа, Джанакпур хотонуудта фото болон номой выставкэнүүд нээгдэбэ. Ниислэл хотодохи Совет соёлой байшан соо кинофестиваль эхилбэ. «Амиды мэндэ Ленин», «В. И. Ленин. Ажабайдалай хуудаһанууд» гэһэн баримтата лентэнүүд, «Ленин октябрьда», «Эхын зүрхэн», «Ленин Парижда» гэһэн у[…] най фильмүүд тэрэ[…] граммада оруулагд[…]

В. И. Ленинэй […] 116-дахи жэлэй ой[…] лагдаһан хэмжээ […] нуудта хабаадахаа […] непал хани бари[…] гэмэй президент, […] летчик-космонавт Ю.[…] шев Катмандуда […]

КПСС-эй ДЕЛЕГАЦИИН БЕРЛИНДЭ БАЙҺАН ТУХАЙ

...апрелиин 21. (ТАСС). ...хүдэлмэришэд КПСС- ...Генеральна секре- ...СС-эй делегациин ...хээн дүтын нүхэд ...ин халуунаар, үнэн ...угтаба. Тэдэнэр мү- ...ябриин 7-ной нэ- ...ганик бүтээлгын ...гол предприяти-...

...делегациие СЕПГ- ...Политбюрогой гэ- ...ин Берлинскэ ок- ...нэгэдэхи секре- ...Шабовский амаршал- ...хүндэтэ айлшадта ...барюулагдаа. Улаан ...транспарантнуудые ...хүдэлмэришэд: «Хани ...фройндшафт!» гэ- ...үдые хашхаралдаба.

...тиин хүгжэлтын ...ээдүйн түсэбүүд ту- ...адай генеральна ...Х. Варцеха хөөрэжэ ...С. Горбачев болон ...ерэһэн нүхэдүүд ...ин цехүүд соогуур ...он мянган хүнһөө ...коллективэй ажал ...ай танилсаһан бай- ...автомат лининүүд, ...эрэ тоодо подшип- ...ая промышленно- ...булагдажа, үйлэдбэ- ...сэгдадаг. Комбина- ...эж бүхы оньһон ту- хөөрэлгэнүүдэй 90 шахуу процентнь хариин гүрэнүүдтэ эльгээгдэдэг юм. Тэдэнэй хахадһаань ехэнхиинь Советскэ Союз абадаг. Комбинат — олохон совет предприятинуудтай найдамтай холбоо барисаатай.

Заводой хүдэлмэритэй танилсаха зуураа, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь эндэхи партийна организациин ажалаар, хүдэлмэришэд ба мэргэжэлтэдэй ажал хүдэлмэри, ажаһуудалай эрхэ байдалаар, технологическа шэнэ процессүүдые нэбтэрүүлгээр, электронико болон автоматикын дүй дүршэлые халан нэбтэрүүлгээр һонирхобо.

Участогай начальник К. Леман, мастер В. Краут гэгшэд тус предприятида нэбтэрүүлэгдээд хүдэлжэ байгаа электронно системэ тухай хөөрэжэ үгөө. Тэрэнэй ашаар складай ажахыда материалнуудые тоолон тодорхойлхо, хүдэлмэриин газарнуудые хэрэгтэй зүйлөөр хангалгые хурдадхаха, захилай дүүргэлтын болзорнуудтай зохилдуулан, даабари хубаарилан үгэхэ хүдэлмэриие тус системэ нилээн хүнгэдхөө. Иимэ үндэр бүтээсэтэй техникэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар 65 хүниие ажалһаань сүлөөлжэ, үйлэдбэриин ондоо участогуудта эльгээхэ арга олдоо, тэрэшэлэн үйлэдбэриин бүхы процессүүдые нарин нягтаар шалгаха хэрэг хангагдаа.

Совет делегациин хүтэлбэрилэгшэдтэ амаршалгын үгэнүүдэй дээр бүлэг залуу хүдэлмэришэд ба ПТУ-гай һурагшад хандаһан байна. Тэдэнэр өөһэдынгөө хүдэлмэри ба һуралсал тухай хөөрөө. Ленинэй Эхэ орон болохо Советскэ Союзай эдиршүүлэй ажабайдалаар ехэтэ һонирходог байһанаа элирхэйлээ.

Залуу үетэн эсэгэ, аханарайнгаа гарһаа эстафетыень халан абажа, саашань дамжуулха нангин уялгатай гээд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь хэлэбэ. Энэнь манай хани барисаандашье сэхэ хабаатай. Бидэ мүнөө «хани барисаан» гэһэн үгэ ходо дабтанабди. Энэмнай тиимэһээ бэлээр бүридэн бүтэһэн хэрэг бэшэ. Ухэлтэ дайнай үедэ немец арад айхабтар охэ хохидол гээгдэлдэ ба һандаралда ороо һэм шуу. Харин совет арад дайн соо 20 миллион хүнөө гээгээ. Мүнөө бидэнэрэй хани нүхэд шэнгеэр ажаһуухын, сугтаа нэгэ хэрэгэй түлөө адли ажаллахын, харилсахын тула айхабтар ехэ зам дабажа гараха ушартай болообди. Тэрэ замнай хоёр анги боложо һалаад байһан үеһөө хани барисаан хүрэтэр утатай бшуу. Энээниие ойлгохын тула түүхэ шудалха хэрэгтэй. Айхабтар ехэ үнэ сэнгээр болон ажал хүдэлмэриин ашаар олдоһон манай оронуудай хоорондохи энэ хани барисаагаа ба харилсаа холбоогоо үндэрөөр сэгнэхэ, саашадань хүгжөөхэ ёһотойбди гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Предприятитай танилсажа дүүргэхэ дээрээ М. С. Горбачев КПСС-эй делегациин үмэнэһөө хүндэтэ айлшадай дэбтэр соо иимэ үгэнүүдые бэшэбэ: «СЕПГ-гэй XI съездын хүдэлмэридэ хабаадаһан КПСС-эй делегаци аха дүүгэй дүлэтэ амар мэндые коммунистнуудһаа болон бүхы совет хүнүүдэй нэрэһээ хүргэнэ.

Танай заводтой танилсалга, та бүгэдэнтэй уулзалга манай сэдьхэл зүрхэндэ бүхөөр хадуугдаа. Съездын урда тээхи мүрысөөндэ гайхамшагта амжалтануудые туйлажа, СЕПГ-гэй Центральна Комитедэй Хүндэтэ тугаар шагнагдаһантайтнай дашарамдуулан, комбинадай гол предприятиин коллективые үнэн зүрхэнһөө амаршалнабди.

Танай коллектив болон Москвагай Серго Орджоникидзын нэрэмжэтэ станок бүтээлгын завод хоёрой хоорондо үни сагһаа хойшо заншаһан харилсаа холбоон манай оронуудай экономико, эрдэм наука болон техникын талаар хамжаанай үндэһэн дээрэ саашадаа хүгжэлтын һайн һайхан жэшээ болонхой.

Социалис ГДР-эй аша туһада ажалдаа шэнэ ехэ амжалта туйлахыетнай, гэр бүлэ бүхэндөө зохид зол жаргалтай, ажана тэнюун һуухыетнай хүсэнэбди».

Предприятиин нэгэ цех соо олон мянган хүнэй хабаадалгатай митинг болобо. Тэрээн дээрэ хүдэлмэришэн-фрезеровщик У. Лахенмайер болон залуушуулай шэнжэлхы коллективые хүтэлбэрилэгшэ Т. Миттерер гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, СЕПГ-гэй XI съездын хүндэлэлдэ абаһан үндэр уялгануудаа өөһэдынгөө коллективүүдэй яажа дүүргэһэн тухай хөөрөө. Тэрэшэлэн ерээдүйнгөө хараа түсэбүүд дээрэ тогтобо. Хани нүхэдэйнгөө захилнуудые шанартайгаар бүтээлгэ хүдэлмэришэн бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг гэжэ тэдэнэр онсолон тэмдэглээ. Саашадаашье хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллажа, СССР ба ГДР хоёрой хоорондо хани барисаа болон харилсаа холбоо улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулхаар бэлэн байнабди гэжэ мэдүүлээ.

Суглаагшадта халуунаар угтагдан митинг дээрэ нүхэр М. С. Горбачев үгэ хэлэбэ. Тэрэнэй хэлэһэн үгые комбинадай хүдэлмэришэд анхаралтайгаар шагнаһан, нэгэтэ бэшэ удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаһан байна.

М. С. Горбачев КПСС-эй делегациин үмэнэһөө заводой коллективтэ дурасхаалта бэлэг — түрүүшын коммунис субботнигто хабаадагшадай революционно эрмэлзэл, хүсэлые харуулһан РСФСР-эй арадай уран зураашан О. С. Кирюхинай скульптура барюулаа.

Комбинадта байдаг СЕПГ-гэй ЦК-гай парторг Г. И. Неблунг КПСС-эй делегацида Э. Тельманай зурагтай Хүндэтэ Улаан туг барюулба.

КПСС-эй делегацитай СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Г. Миттаг ябалсаба.

* * *

Үдэшэниинь М. С. Горбачев толгойлогшотой КПСС-эй делегаци Нэгэдэлэй съездын болоһоор 40 жэлэй ойдо болон Германиин Нэгэдэмэл Социалис партиин XI съездын дүүрэһэн ушарта зорюулагдаһан баярай суглаанда хабаадаба.

Баярай суглаан дээрэ Э. Хонеккер, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд, ЦК-гай секретарьнар, СЕПГ-гэй XI съездын хүдэлмэридэ хабаадаһан хариин делегацинууд байгаа.

СЕПГ-гэй СЪЕЗД ХҮДЭЛМЭРЕЭ ТҮГЭСХЭБЭ

БЕРЛИН, апрелиин 21. (ТАСС). Мүнөөдэр Берлиндэ Германиин Социалис Нэгэдэмэл партиин XI съезд хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Съездын делегадууд СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Э. Хонеккерэй хэһэн Центральна Комитедэй тоосоото элидхэлые зүбшэн хэлсэжэ, нэгэн дуугаар һайшааба. Мүн СЕПГ-гэй XI съездын гаргаһан 1986—1990 онуудта ГДР-эй арадай ажахые хүгжөөлгын табан жэлэй түсэбэй директивүүд зүбшэн хэлсэгдэжэ баталагдаа. Эдэ документнүүд соо ГДР-тэ хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулгын саашанхи тон шухала хараа зорилгонууд табигдаһан байна. Тэрэшэлэн арадай ажахые ашаг үрэтэй болгохо ба хүн зоной һуудал байдал саашадань һайжаруулха зорилготой партиин политикые хэлбэришэгүйгөөр үргэлжэлүүлхэ хэрэг хараалагдаа.

ГДР-эй коммунистнуудай энэ дээдын хуралдаанда КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев толгойлогшотой КПСС-эй делегаци, коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай, национальна сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй делегацинууд хабаадаба.

Съезд дээрэ нэгэн дуугаар баталагдан абтаһан һаналаа нэгэдэлгын хандалга дотор делегадууд пролетарска интернационализмын гурим ёһонуудые болон немец революционно хүдэлөөнэй заншалнуудые сүм дэмжэжэ, коммунистнуудтай, революционно болон демократическа хүсэнүүдтэй таһаршагүй нэгэн байһанаа мэдүүлээ. Тэдэнэр Ливидэ эсэргүүгээр США-гай хэһэн зэрлиг түримхэй добтолгые шууд сэхэ буруушаана, империализмын хархис хүсэнүүдэй ябуулжа байгаа гүрэнэй терроризмын политикые зогсоохо, хүнэй эрхые бүдүүлигээр хазагайруулгые болюулха тухай эрилтэ табина.

Съездын түгэсхэлэй заседани дээрэ СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретаряар Э. Хонеккер һунгагдаа гэжэ мэдээсэгдэбэ.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой бүридэлдэ Г. Аксен, Г-И. Боме, И. Герман, Х. Долус, Х. Зиндерман, Г. Кесслер, Г. Клайбер, Э. Кренц, В. Кроликовский, З. Лоренц, Э. Мильке, Г. Миттаг, Э. Мюккенбергер, А. Нойман, Г. Тиш, В. Фельфе, К. Хагер, Э. Хонеккер, Г. Шабовский, В. Штоф, В. Эберляйн, В. Яровинский. оробо. СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадуудаар В. Вальде, И. Ланге, Г. Мюллер, М. Мюллер, Г. Шюрер һунгагдаа.

СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарьнараар Э. Хонеккер — СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, Г. Аксен, И. Герман, Х. Долус, Э. Кренц, И. Ланге, Г. Миттаг, В. Фельфе, К. Хагер, Г. Шабовский, В. Яровинский гэгшэд һунгагдаа.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Партийна хиналтын комиссиин түрүүлэгшээр Э. Мюккенбергер баталагдаа.

СЕПГ-гэй Центральна Шалгалтын комиссиин түрүүлэгшээр К. Зайбт һунгагдаа.

Э. Хонеккер съездые хааха зуураа, СЕПГ-гэй XI съездын шиидхэбэринүүд ГДР-тэ хүгжэлтэ түгэс социалис общество саашадань байгуулха хэрэгтэ шэнэ шатань болохо байна гээд онсолон тэмдэглээ. Манай партиин программа ажабайдалда хэлбэришэгүйгөөр нэбтэрүүлэгдэнэ гэжэ тэрэ хэлээ. Мүнөө боложо үнгэрһэн съезд манай дайшалхы марксистско-ленинскэ партиин үнэн зүб хараа шугам баримталдагые үшөө дахин этигэмээр харуулаа.

Бидэ Советскэ Союзай Коммунис партитай болон Ленинэй Эхэ оронтой, аха дүүгэй бусад партинууд болон гүрэнүүдтэй дайшалхы ба хэтэ мүнхынгөө хани барисаае саашадаашье бэхижүүлхэбди, нангинаар сахижа ябахабди. Энэ хани барисаан манай ерээдүйн амжалтын бата үндэһэн мүн.

Манай гол зорилго хадаа амгалан байдалые найдамтайгаар хамгаалга болоно гээд Э. Хонеккер мэдүүлээ. Манай парти саашадаашье энэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, бүтэмжэтэй хубитаяа оруулжа байха. Манай съездын ендэр дээрэһээ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой олондо ниитэлһэн шэнэ үүсхэлые бидэ бүрин түгэс дэмжэжэ байнабди. Энэ үүсхэлынь 2000 он хүрэтэр хүн түрэлтэниие ядерна буу зэбсэгһээ гүйсэд дүүрэнээр зайсуулха гэһэн үргэн хараата совет программые найдамтайгаар баталан үндэһэлнэ. ГДР өөрынгөө гадаадын политикада энэ программа бэелүүлгые бүримүһэн дэмжэжэ хүн түрэлтэнэй амгалан ерээдүйе хангаха хэрэгтэ хаба шадалаа гамнангүй хабаадаха байна.

НҮХЭР М. С. ГОРБАЧЕВОЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

...таанадые, хүн- ... XI съездын хүдэл- ...абаадажа байһан ма- ...Германиин Де- ...ска Республикын ...ийлгын түрүү пред- ...ай нэгэндэ — Ок- ...7-ной нэрэмжэтэ за- ...ллективтэ айлшаар ...андаа ехэ урма ба-...

... таанадаар дам- ...республикын хүдэл- ... бүхы ажалшадта ...лмэришэн ангиһаа, ...арадһаа аха дүү- ...ндэ хүргөөд, хүг- ...алис общество бай- ...шэнэ амжалтану- ...ыетнай хүсэнэб.

...ийн XI съезд ажа- ...бүхы һалбаринууд- ...аһан горитой ехэ ...ые сорсолжо бай- ...Эрих Хонеккерой ...эн СЕПГ-гэй ЦК-гай ...элидхэл соо, деле- ...хэлэһэн үгэнүүд до- ...хараа түсэбүүд то- ...доо.

...хүдэлмэришэд болон ... республикын бага ...аар урагшаа даб- ...съездын шэнэ түл- ...байһаниинь элитэ. ...гансал таанадта, ...рэтэд болон бай- ..., шухала удха ша- ... Бусад аха дүү ... туйлалтануудтал ...ГДР-эй амжалтанууд ...хараа байдалые ...тэрэнэй арга бо- ...ые, булюу тала- ...одо хурсаар элир- ...харуулна.

...дай генеральна ди- ...Хайнц Варцех съезд ...хэлэхэдээ, эндэ, би- ...редприятида ерээд ..., завод тухайгаа, ...ингээ ямараар ...байһан тухай хөө- ...Олохон һонирхолтой ...дынгөө нюдөөр ха- ...ярим цехүүд соо- ...харахаа үедөө хү- ...болон инженер- ...ээрэлдэхэдөө, мэдэ-...

...бодолнай баяраар ...редприятида ажалай ...дэлисэ мэдэрэг- ...лбэриин ажал хэ- ...һэльбэн шэнэдхэл- ...анхарал хандуулаг- ...тиимэһээ бүхы ...тэрэ тоодо Совет- ...эльгээгдэдэг ста- ...тэрим һайн шанартай ...ииннүүдые һайнаар, ...бэелүүлһэнэйтнай ... коллективтэ ба- ...хүргэхые хүсэ- ... XI съездын хүн- ...үнгэрһэн социалис ...элитэ ехэ амжал- ...туйлаһанайнгаа ту- ...эй ЦК-гай Хүндэ- ...хүртэһэнөөртнай таа- ...дүүд, үнэн зүрхэн- ...шалнаб.

...манай ороной яма- ...хөгдэжэ байһан ту- ...хүнүүдэй юун ту- ...олжо байһан ту- ...Митинг дээрэ үгэ хэ- ...түрүүн тэмдэглэ- ...б. Һалхан би По- ...зарим хотонуудай ...нуудта хүрөө һэм. ...экономическа хүг- ...хурдадхаха талаар ...XXVII съездын ха- ...рдые ажалшадай ...нангин хэрэг мэ- ...абажа, бэелүүлхэ ...байһыень олон тоо- ...уудһаа, хөөрэл- ...ойлгоо һэм. Шэнэ ёһоор ажаллаха хэрэгтэй гэжэ манай хүн зон һайн ойлгоно, шэнэ гуримаар хүдэлхые хүсэнэ, шэнэдхэн хубилалтануудые хэхые айнагүй.

Энэ шэнэдхэн хубилгалгын ямар удха шанартай байһые тодорхой жэшээ дээрэ харуулбал, үлүү дээрэ ха. Совет «Лада» гэжэ автомобиль манай орондо, мүн хилын саанашье яһала суута гаранхай. ГДР-тэ тэрэнииие худалдажа абаха дуратайшуул олон юм байна. Тиин мүнөө жийрэй, мүн һайншье шанар хангалтагүй гэжэ тоологдоно. Эрхим һайн автомобиль бүтээгшэдэй зэргэдэ гарахые таанадай, нүхэдүүд, оролдоходо яаха юм? — гэжэ Волжско автозаводой коллективтэй уулзахадаа асуугаа һэм.

Мүнөө бидэ зарим һалбаринуудаар бэшэ, харин бүхы шэглэлээр эрдэм-техникын дэбжэлтын түрүү шатада гараха арга боломжотойбди. Бүхы асуудалнууд тухай гүнзэгыгөөр бодомжолон, энэ зорилгодо эрилтэ ехэтэйгээр хандаһабди.

Ажалайнгаа газар дээрэ хүн бүхэн хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсэеэ элсүүлэн, алмалта, арьбалалта хэжэ, гамтай наринаар хүдэлхэ ёһотой гэһэн асуудал парти табина. Энэнь гансал хүтэлбэрилэгшэдэй бэшэ, харин бүхы ажалшадай сэдьхэл бодолые хубилгаха, хуушанай ёһо баримталгаһаа арсаха, зохёохы бэдэрэлгэ хэхэ, али бүхы асуудалнуудта зохёохы ёһоор хандаха эрилтэ табина.

Асуудалай ондоо тала бии. Манай предприятинуудай ажахын тоосоондо оруулагдажа байхада, тэдэнэй бэеэ даагаад ажаллаха арга боломжын эрид үргэдхэгдэжэ байха үедэ, ажалша коллективүүдэй үүргэ мүн лэ эрид дээшэлдэг байха юм. Энэнь юун гэһэн удхатайб гэхэдэ, хүдэлмэришэн даабаряа мэдэхэһээ гадна, заабол бэелүүлхэ зэргэтэй. Экономическа эрдэм шудалжа, хүтэлбэрилгын онол арганаудые зоримгойгоор бэелүүлхэ шухала.

Мүнөө бидэнэй бэелүүлжэ байһан хэрэг ехэ хүсэ шадал эринэ. Зүгөөр бидэ амжалта туйлаха байһандаа этигэн найданабди. Түүхэ совет хүдэлмэришэн ангиин, ороной ажалшадай урда хүндэ хүшэр зорилгонуудые нэгэнтэ бэшэ табиһан байха. Коммунис партиингаа хүтэлбэри доро тэдэнэр эдэ бүхы зорилгонуудаа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлээ һэн. Мүнөөшье бэелүүлхэл.

Манай ханинартай, соратнигуудтай — социалис хани нэгэдэлтэ оронуудтай харилсаа холбоо тогтоолгодо түсэбүүд соогоо гол анхаралаа хандуулдагбди гэжэ тэмдэглэхые хүсэнэб. Үнгэрһэн хэдэн арбаад жэлэй хугасаа соо бидэ булдаа бэрхэшээл түбэгүүдые гаталан дабажа, ехэ үрэ дүнгүүдые туйлаһан байнабди. Мүнөө холбоо барисаамнай улам бүри үргэдэжэ, һураггүй ехэ ашаг үрэ үгэхэ ёһотой.

Энэ ушар Советскэ Союзай болон Германиин Демократическа Республикын хоорондохи харилсаануудта сэхэ хабаатай байна. Нүхэр Эрих Хонеккертой үсэгэлдэр хөөрэлдэһыемни таанад мэдэнэт. Манай партинууд болон оронуудай хоорондохи холбоо барисаанда шэнжэлэл хэхэдээ, харилсаа холбоомнай амжалтатайгаар хүгжөөгдэнэ, манай арадуудай хоорондохи хани барисаан бата үндэһэ һуури дээрэ байгуулагдана гэжэ сэдьхэлээ хангалгаар тэмдэглэнэбди!

Нүхэдүүд, таанадай олонхид Советскэ Союзда ошоһон байха. Ошожо үрдеэгүй байгшадые бидэ уринабди: манай ороной ямараар ажаһуужа байһые харахаяа айлшалан ерэгты (сугларагшадай дунда хүлгөөтэй болоно, альга ташалга). Хэрбээ таанадай иимээр хандажа байһые хараада абахада, хани барисаанай поезд абаһаар лэ эмхидхэжэ болоно (альга ташалга). ГДР-эй ажалшадта совет хүнүүдэй ямар хани халуунаар, аха дүү ёһоор хандадаг байһыень ойлгохо арга боломжотой байхалта.

Үйлэдбэриие хамжан эрхилхэ талаар СССР ба ГДР баян намтартай болонхой. Гэбэшье туйлаһан юумэмнай миил эхиниинь гэжэ тоологдохо ёһотой. Эндэ хараа замууд ехэ. Экономическа болон эрдэмэй-техническэ харилсаа холбооной хоёр талын программые, мүн СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай эрдэм-техникын дэбжэлтын комплексно программада манай хамтын хабаадалгые би хараада абанаб. Үйлэдбэриие хамжан эрхилэлгэ, предприятинуудай хоорондоо сэхэ харилсаа холбоотой байлга саашадаа хүгжөөгдэхэ.

Манай хамтын бүхы түсэбүүдэй хэр зэргээр бэелүүлэгдэһэниинь правительствануудай, ажахын зургаануудай, эрдэмэй эмхинүүдэй эдэбхитэй хүдэлмэриһөө дулдыдаха. Тиибэшье эсэсэй эсэстэ тэрэнэй амжалтань үйлэдбэри дээрэ, ажалша коллективүүдтэ шиидхэгдэхэ бшуу. Тиимэһээ эрдэм-техникын талаар хамжаанай хэрэгтэ, харилсаа холбооной шэнэ, түрүү аргануудые хүгжөөлгэдэ бүхы эрдэм мэдэсэеэ, бэлиг талаангаа, ухаан бодолоо хандуулхыетнай, хүндэтэ ханинар, таанадые уряалха хүсэлтэйб. СССР-эй болон ГДР-эй хүдэлмэришэдэй, инженернүүдэй, эрдэмтэдэй зохёохы ёһоной харилсаа холбоон шэнэ гайхамшагта үрэ дүнгүүдтэ хүргэхэ бээз гэжэ найданаб.

Нүхэдүүд! Орёо, зүришэлдөөтэй, олон янзын байдалтай дэлхэй дээрэ ажаһуунабди. Арад бүхэндэ, орон бүхэндэ өөһэдын шиидхэгдээгүй асуудалнууд болон анхарха юумэнүүд бии. Гэбэшье ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахаһаа, буу зэбсэг яаралтайгаар бүтээлгые болюулхаһаа, эб найрамдал бэхижүүлхэһээ ондоо шухала хэрэг газар дэлхэй дээрэ ажаһуудаг бүхы хүнүүдтэ үгы.

Мүнөө үедэ уласхоорондын шахардуу байдалые һүжэрөөһэн зэмэтэй хүнүүд тушаа хэрбээ хэн нэгэнэй һэжэглэдэг байгаа һаань, һүүлэй үеын үйлэ хэрэгүүд тодорхой тодо болгожо үгөө. Энэмнай гэбэл, США-гай зонхилхы политика мүн болоно. Түүхын ябасые гэдэргэнь эрьюулхые эрмэлзэхэ зуураа, империализм хүсэ хэрэглэхэ, сүлөөтэ арадуудай хэрэгүүдтэ хамаарха, гүрэнэй терроризм үүдхэхэ ябадал нюуса далдагүйгөөр гаргана.

Никарагуа буугай хараа доро ажаһууна, Анголодохи дээрмэшэдые, Афганистандахи бандит бүлэгүүдые, Кампучидахи хархис полпотовецүүдые дэмжэлгэ һэнгэргүй хэмжээндэ хүргэгдэнхэй. Бэеэ даанхай гүрэнүүдые хашаха, хабшаха, хуулита правительствануудые унагааха һэдэлгэнүүдые гаргаха ябуулганууд тухай эндэ хэлэгдэнэ. Эдэ болон иимэрхүү бусад ябуулгануудынь Вашингтондо «неоглобализм» гэжэ гоёор нэрлэгдэдэг зээрхэг түримхэй политикын үг удхые элишэлэн харуулна.

Харин америкэн захиргаан Ливи тушаа ямар муухай бүдүүлиг ябаша гаргаа гээшэб! Энэ орондо эсэргүүгээр дээрмэдэлгэтэ добтолго хэхэдээ, гансашье дэлхэйн олониитын бэшэ, харин НАТО-гай талаар олонхи союзнигуудайнгаа һанамжые США тообогүй гээшэ бшуу.

Социальна талаар үһөөгөө абаха политика болбол Европодохи сэрэгэй аюулай гол эшэ үндэһэн болоно. Коммунистнууд Европые эбгүй болгоо гээд Черчиллиин үе сагһаа хойшо империализмын номноогшод баталһан зандаа. Үнэн дээрээ тиимэ бэшэ. Урда урдаһаа зүриһэн хоёр бүлэглэлдэ Европын политическэ талаар хубаагдаһан ябадалда социалис оронууд эхи табяа бэшэ. Хэрбээ баруунай оронуудта хэн нэгэнэй энээн тухай мортаа гээшэ һаань, НАТО-гай зээрхэг түримхэй бүлэглэлэй байгуулагдаһанай һүүлээр 6 жэл үнгэрһэн хойно Варшавска Договор баталагдаһан байгаа гээд һануулалтай.

Европые ракетно-ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые урда урдаһаань зүрюулэн табиһан газар болгоһон, манай түби дэлхэйн дайнай һүүлээрхи байгууламжын үндэһэ һуури табиһан Ялтын ба Потсдамай шиидхэбэринүүдые һэжэгтэ оруулдаг, хизаарлалтын списогууд болон бусад хизаарлалтын аргаар худалдаа наймаа, хамжаа болон харилсаа холбооной бусад арга замуудые сүлөөтэйгөөр хүгжөөлгэдэ һаад тодхор хэдэг хүнүүдһээ Европодохи эбгүй байдалые улам гүнзэгырүүлһэнэй түлөө гол түлэб асууха хэрэгтэй.

Вашингтоной болон тэрэнэй эдэбхитэй туһамаршадай энэ хараа бодолдо зүрюугээр социалис оронууд Европодохи харилсаа холбооной аша туһада оролдодог, Европын эбгүй байдалые болюулха холын программатайгаар тэмсэдэг.

Тэдэнэрэй үүсхэлээр Хельсинкидэ зүблөөн үнгэргэгдэжэ, амгалан тайбан адли тэгшэ эрхэтэй үндэһэ һуури дээрэ тус түбиин эб нэгэдэнги байлгын бодото замуудые зааһан Түгэсхэлэй акт баталан абтаһан гээшэ.

Варшавска Договорые болон НАТО-е, ядахын сагта анхан дээрэ хоёр холбооной сэрэгэй эмхинүүдые нэгэн доро тараахаар бэлэн байһан тухай мэдүүлһэнээ үшөө дахин батадханабди. Европые дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна хэрэгсэлнүүдһээ сүлөөлхэ зайлашагүй шухала болоо гэжэ бидэ тоолонобди. Европо түбидэ Атлантикаһаа Ураал хүрэтэр юрын буу зэбсэгүүдые эрид шууд хороохын тула манай шэнэ дурадхалнууд үргэн арга боломжонуудые нээнэ.

Экономическа талаар зорюута хэгдэдэг хаалтануудые зайсуулхын, СЭВ-эй болон ЕЭС-эй хоорондо али алиндань аша туһатай харилсаануудые хүгжөөхын, экономическа, экологическа болон бусад асуудалнуудаар ниитэ Европын харилсаа холбоое хүгжөөхын түлөө манай оронууд тэмсэнэ. Баруунай оронууд зүүнэйхидтэ гү, али зүүнэйхидынь баруунай оронуудта өөһэдынгөө гуримуудые баадхахань гээшэ гү гэһэн удхатайгаар мүнөө бии байгаа хаалтанууд дабагдаха ёһогүй гэжэ ойлгохо саг ерээ. Хэмороо зүришэлдөө үүдхэхэ, сэрэгэй талаар бэерхэлдэхэ ябадалые амгалан ёһоор зэргэ оршолгын замда оруулхын тулада хамтааран оролдохо хэрэгтэй. Манай түби иигэжэл эб нэгэтэй байха ёһотой.

Шахардуу байдалые һуларуулга, этигэл найдал, харилсаа холбоон, мүнөө байгаашье хилэнүүдэй эбдэршэгүй байлга, нэгэ нэгэнэйнгээ бодото аша туһые хүндэлэлгэ болбол Европодо амгалан тайбан байдал бэхижүүлхэ замай шатанууд мүн болоно. Экономикын талаар нягта харилсаа холбоотой байха, соёлой баялигуудые үргэнөөр халан абалсаха, бүхы оронуудай эрхэтэдэй хоорондо сэхэ ба сүлөөтэй холбоо барисаа байгуулха — Европын амгалан тайбан ерээдүй иимэ байха ёһотой гэжэ бидэ һананабди, энээнэй түлөө хүдэлхөөр бэлэнбди. (Альга ташалга).

Европодо ядерна бээголовко болон дай хэхэ химическэ хэрэгсэлнүүдые үгы хэхэ, зэбсэгтэ хүсэнүүд болон буу зэбсэгүүдые эрид шууд хороохо ёһотой гэжэ бидэ һананабди. Советскэ Союзай болон бусад социалис оронуудай үндэһэн шанартай дурадхалнууд энээн тухай анхарал оролдолгоор нэбтэрэнхэй.

Нүхэдүүд! һүүлэй үедэ ажалшадтай уулзаха бүримни, дэлхэйн оршондохи үйлэ хэрэгүүдэй ябасаар һанаагаа зобожо байһан тухайгаа тэдэнэр мэдүүлнэ. Политическэ хөөрэлдөөнүүдые хэхэ, али алинда таарамжатай шиидхэбэринүүдые бэдэрхэ талаар манай хараа шугамые һайшаан дэмжэхэ зуураа, хөөрэлдөө хэжэ байһан нүгөө таламнай маанадаа мэхэлхэгүй юм бээзэ, сэрэгэй хүсэнүүдээ ехэдхэхэ, сэрэгэй талаар булюу хүсэтэй болохо ябадалаа тэрээгээр далдалхагүй юм бээзэ гэжэ совет хүнүүд ходо асууна. Бидэ иигэжэ һанаагаа зобоһыень ойлгонобди, иимэ юумэнэй болохогүйн тулада хэрэгтэй хэмжээнүүдые абанабди. СССР болон Варшавска Договорой бусад гүрэнүүд бата, найдамтай хамгаалгатай гээшэ.

Хэндэшье мэхэлүүлхэгүйбди, хөөрэлдөөнүүдые халхабша болгон хэрэглэхэ арга олгохогүйбди. Энэмнай совет-америкэн дээдэ тушаалтадай шэнэ уулзалгада баһал хабаатай. Хэрбээ уласхоорондын оршон байдалай таарамжатайгаар тогтонижоо һаань, иимэ уулзалга болохо буу зэбсэг хуряаха хэрэгые бодото хубилалтануудта хүргөө һаа, тэрэ уулзалга өөрыгөө харюулха һэн бээзэ. Бидэ энээндэ бэлэнбди. Мүнөө дээрээ Вашингтоной энэ талаар бэлэн бэшэ байһаниинь халагламаар. Тэрэ тад ондоо шэглэл баримтална.

Советскэ Союз, социалис аха дүү оронууд ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлээ үсэд нэтэрүүгээр үргэлжэлүүлхэ юм.

КПСС-эй делегациһаа дурасхаалта бэлэг болгон О. С. Кирюхинэй скульптурые хүлеэн абыт. Совет Россида үнгэргэгдэһэн түрүүшын коммунис субботнигой революционно үг удхые тэрэ харуулна. Агуу ехэ үүсхэл мүн гээд В. И. Ленин тэрээн тухай хэлэһэн юм. Энээнһээ социализм эхиеэ абаа. Тиин мүнөөдэр танай заводые хаража байхадаа, танай съезд дээрэ хэлэгдэһэн юумые бодомжолходоо, эндэ эмхидхэгдэһэн уулзалгануудта байхадаа, урагшаа хэды ехэ дабшалта хээ гээшэбибди гэжэ бодомжолноб. Таанадташье, бидэнэртэшье манай революционно замаар дабшахада хүшэр хүндэ байгаа. Арадууднай ехэ юумэ тэсэжэ гараа, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлөө, Коммунис партинуудай политикада этигэн найдадаг байгаа. Эдэ бүгэдэл бидэниие илалтада хүргөө бшуу. Манай оронуудай саашанхи социальна дэбжэлтэдэ арга боломжонуудые нээхэ зэргэтэй экономикые гүнзэгыгөөр шэнэдхэн хубилгаха талаар шэнэ зорилгонуудай табигдажа байһан мүнөөнэй шатада манай арадууд табигдаһан зорилгонуудые шиидхэхээр хабатай байха гэжэ һананаб. Социализмын хэрэгтэ, Марксын, Энгельсын, Ленинэй агуу ехэ сургаал һургаалнуудта үнэн сэхэ байлга энээнэй эрхэ нүхэсэл болоно. Арадуудай хамтын тэмсэлдэ шэрээгдэһэн хани барисаан манай хамтын амжалтын шухала үг баримта мүн.

(М. С. Горбачев предприятиин түлөөлэгшэдтэ скульптура барюулна).

Халуунаар угтаһанайтнай түлөө һайн даа. Немец газар дээрэхи хүдэлмэришэд болон таряашадай түрүүшын гүрэндэ ехэ амжалтануудые хүсэнэб.

* * *

М. С. Горбачевой хэлэһэн үгэ ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар нэгэнтэ бэшэ угтагдаба.

КПСС-эй ДЕЛЕГАЦИ МОРДОБО

...Апрелиин 22. ...КПСС-эй ЦК-гай Гене- ...секретарь М. С. Гор- ...толгойлһон Советскэ ...Коммунис партиин де- ...өөдэр эндэһээ мор- ...гэй ЦК-гай уряа- ...Германиин Социа- ...дэмэл партиин XI ...хүдэлмэридэ хабаа-...

...бүридэлдэ КПСС- ...секретарь В. А. ..., КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Эстониин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь К. Г. Вайно, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Москвагай Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ электромеханическа заводой токарь-мүлигшэ В. П. Тихомиров, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Наукануудай Академиин вице-президент К. В. Фролов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй ГДР-тэ байдаг элшэн сайд В. И. Кочемасов ороно.

Делегациие аэродром дээрэ СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд Г. Аксен, Г-И. Беме, И. Герман, Х. Долус, Х. Зиндерман, Г. Кесслер, Г. Клайбер, Э. Кренц, В. Кроликовский, З. Лоренц, Э. Мильке, Г. Миттаг, Э. Мюккенбергер, А. Нойман, Г. Тиш, В. Фельфе, К. Хагер, Г. Шабовский, В. Штоф, В. Эберляйн, В. Яровинский, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд В. Вальде, И. Ланге, Г. Мюллер, М. Мюллер, Г. Шюрер гэгшэд үдэшэбэ.

ЛЕНИНСКЭ УНШАЛГАНУУД

Вождиин түрэһөөр 116 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ленинскэ уншалганууд апрелиин 21-дэ КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институтда болобо. «В. И. Ленин эрдэм-техникын дэбжэлтэ тухай» гэһэн темээр уншалганууд үнгэргэгдэһэн байгаа.

Эрдэм-техникын дэбжэлтын үндэһэ һуури дээрэ ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха талаар партиин тебиһан стратегическэ зорилго шиидхэхэ талаар Ленинэй суртал һургаалнуудай үзүүлдэг политическэ ба методологическа удха шанар уншалганууд дээрэ хэгдэһэн элидхэлнүүд соо харуулагдаба. Партиин съездын хараалһан хурдадхалгын стратеги хадаа марксизм-ленинизмын һургаалай бодото байдалда бэелүүлэгдэжэ байһан ушар болоно гэжэ тэмдэглэгдээ.

Эрдэм, техникэ тухай марксистска һургаалай бүхы асуудалнууд В. И. Ленинэй зохёолнууд соо саашадаа улам хүгжөөгдэһэн байгаа. Тиихэдэ хоридохи зуун жэлэй эхинэй эрдэм-техникын туйлалтанууд хараада абтаһан байна гэжэ үгэ хэлэгшэд мэдүүлбэ. Манай бүхы түсэбүүд эрдэм ухаанай бата үндэһэ һуури дээрэ зохёогдоно, Ленинэй суртал һургаалнуудай барагдашагүй баялигуудта түшэглэнэ. Мүнөөнэй эрдэм-техникые хүнүүдэй аша туһада табихын тула социализм бүхы шухала арга хэрэгсэлнүүдтэй юм гэжэ үгэ хэлэгшэд онсолон зааба.

Ниислэл хотын партийна ба эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд, КПСС-эй ветерануud, олониитын түлөөлэгшэд уншалганудта хабаадаһан байгаа.

(ТАСС).

МОСКВА ЕРЭБЭ

НДПА-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Афганистанай Демократическа Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ С. А. Кештманд Совет правительствын уряалаар хани ёһоной албанай хэрэгээр апрелиин 21-дэ Москва ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. И. Рыжков, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Н. В. Талызин болон бусад тусхай тушаалтад аэродром дээрэ тэрэниие угтаа.

(ТАСС).

МОСКВАГАА БУСАБА

Апрелиин 22-то КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой толгойлһон Советскэ Союзай Коммунис партиин делегаци Берлинһээ Москва бусаба. СЕПГ-гэй ЦК-гай уряалаар Германиин Социалис Нэгэдэмэл партиин XI съездын хүдэлмэридэ хабаадалсаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд Г. А. Алиев, В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, С. Л. Соколов, Н. В. Талызин, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнууд А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, М. В. Зимянин, В. П. Никонов, Г. П. Разумовский, А. Н. Яковлев, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ И. В. Капитонов, бусад нүхэдүүд Внуковска аэродром дээрэ делегациие угтаба.

ГДР-эй СССР-тэ байдаг саг зуурын этигэмжэтэ нюур З. Кернер угтагшадай дунда байлсаа.

(ТАСС).

РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй заседани апрелиин 21-дэ боложо, 1986 оной нэгэдэхи кварталда РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбэй, РСФСР-эй Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтын дүнгүүдые хаража үзэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. И. Воротников заседани дээрэ үгэ хэлээ.

(ТАСС).

ШЭНЭ ЁҺООР АЖАЛЛАХА

1986 оной апрелиин 8-да Тольятти хотын ажалшадтай уулзалга дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хэлэһэн үгын текстэй «Түргөөр шэнэдхэн хубилгаха, шэнэ ёһоор ажаллаха» гэһэн брошюра хэблэгдэжэ гаргагдаа.

Политиздат тус брошюрые хэблэбэ.

(ТАСС).

СОВЕТ-АФГАН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

Н. И. Рыжков С. А. Кештмандтай апрелиин 21-дэ Кремль соо хөөрэлдэбэ.

Хани барисаанай, үгэеэ гүйсэд дүүрэнээр ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха талаар съездын хараалһан стратегическэ хараа шэглэлые, КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар Советскэ Союзда хэгдэжэ байһан хүдэлмэри тухай, империализмын милитарис бүлэгөөрхидэй гэмээр дэлхэй дээрэхи байдалай орёо түгшүүритэй боложо байха үедэ КПСС-эй болон Совет правительствын бэелүүлдэг уласхоорондын ажал ябуулга тухай айлшандаа мэдээсэһэн байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой январиин 15-да хэһэн Мэдүүлгэ соохи ядерна буу зэбсэгүүдые хуряалгын совет программа, партиин XXVII съездэ КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элидхэл соо найруулагдаһан уласхоорондын аюулгүй байдалые хангаха үргэн ехэ гуримай үндэһэ һууриин түүхэтэ удха шанартай байһаниинь тэмдэглэгдээ. Апрелиин 18-да Берлиндэ М. С. Горбачевой хэлэһэн үгэ соохи ниитэ Европын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн СССР-эй шэнэ эб найрамдалта дурадхалнууд дэлхэйн олониитын анхарал татаба.

Дэлхэй дээрэхи байдалые гуримшуулан һайжаруулха зорилготой Советскэ Союзай гадаадын политическэ үүсхэлнүүдые ДРА дэмжэнэ гэжэ С. А. Кештманд баталаа.

Афганистанда эсэргүүгээр үүдхэгдэһэн соносхогдоогүй дайе дэлхэйн элдэб районуудта орёо зүришэлдөөтэ байдал тогтоолгодо, энэ шахардуу шангаа байдалые улам дэбэргэлгэдэ, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые үргэлжэлүүлгэдэ хэрэглэхэ гээшэ империализмын ба хархис хүсэнүүдэй хамтын хараа бодолой хубинь болоно гэжэ хоёр тала тэмдэглэбэ.

Ливидэ эсэргүүгээр США-гай үүдхэжэ байдаг зэрлиг муухай ябуулгые хоёр тала эрид буруушаагаа. Энэнь уласхоорондын түгшүүрилые улам шахардуу шанга болгожо байна.

Бэеэ дааһан байдалаа хамгаалха талаар демократическа Афганистанай гаргаһан хүсэлэл оролдолгонуудые СССР дэмжэнэ, саашадаашье дэмжэхэ юм гэжэ совет тала мэдүүлбэ.

Афганистандахи байдалые политическэ аргаар дары түргөөр гуримшуулхые хүсэжэ байһанаа Афганистанай тала тэмдэглээ. Май һарада Женевэдэ үнгэргэгдэхэеэ байһан афган-пакистанай хөөрэлдөөнүүд дээрэ энэ зорилгоёо бэелүүлхые һанаашалжа байһанаа мэдүүлбэ. Афганистанай Демократическа Республикын дотоодын хэрэгүүдтэ гадаадаһаа зэбсэгтэ болон али бүхы ондоо хамааралсалгые гүйсэд болюулха, һэргээхэгүй гээшэ гуримшуулгын гол удха болохо ёһотой гэжэ афган тала дахинаа тэмдэглээ. ДРА-гай правительствын тодорхойлһон бүтэмжэтэй һайн программые совет тала гүйсэд дэмжэнэ.

Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хоёр талын харилсаанай асуудалнууд дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдэбэ.

* * *

С. А. Кештмандын хүндэлэлдэ СССР-эй правительство Кремль соо сайлалга хээ.

Нүхэд Н. И. Рыжков, Г. А. Алиев, Э. А. Шеварднадзе, Н. В. Талызин, А. Ф. Добрынин болон бусад тусхай тушаалтад сайлалгада хабаадаһан байна.

Халуун дулаан, хани барисаанай оршон байдалда үнгэрһэн сайлалга дээрэ Н. И. Рыжков, С. А. Кештманд үгэ хэлэбэ. Тэдэнэй хэлэһэн үгэ анхаралтайгаар шагнагдажа, альга ташалгаар угтагдаа.

(ТАСС).

Ц. НОМТОЕВ

АГТЫН ҺҮЛДЭ

ЭРТЭ САГТА ямаршье арадта агта хүлэгэй үүргэ айхабтар ехэ байгаа гэжэ мэдээжэ. Уужам талатай нютагта мал ажалтай, таруу һуудалтай һуудаг буряад арадайшье түүхэ морин хүлэгтэй таһаршагүй холбоотой байһан байдаг. Жэлэй дүрбэн сагай ажалай хүндые, аян замайнгаа холые морёор лэ туйлажа урдань ородог, бэрхэшээлые дабадаг байһаниинь элитэ. Тиимэ дээрэһээ: «Хүлэг морин — хүнэй нүхэр», «Морин эрдэни» гэжэ үнэн зүрхэнһөө унаагаа хайрлан магтадаг, үльгэр түүхэ, дуу хүгжэм соогоо агта морёо түүрээн дууладаг байгаа. Урдандаа ангууша, ажалша хүнүүдэй моридой эзэдээ аюулһаа абарһан гү, али зориһон хүсэлыень түргэн ябадалаараа бүтээһэн тухай домогууд арадай дунда олоор дэлгэрһэн байгша. Үндэр наһатай боложо зүнтэглөөд, үбэлэй үедэ батаганаархажа, тархяа һэжэржэ байһан морин гү, али хорёогой үндэр һаднагай үзүүртэ углаатай мориной яһан тархи тухай эзэнһээнь асуугаа һаа, энэ морин тухайдаа бүхэли үльгэр хөөрэдэг байһан гээшэ.

Нютагайнгаа байгаалиин эрхэ байдалһаа боложо, агта морин онсо эрдэмтэй болошохо. Урдань хүүргэгүй уһа гол уламаарнь гаталдаг үедэ Хёлго, Сэлэнгэ, Онон, Худан, Үдэ голнууд шадарай морид уһаша гэжэ суурхадаг бэлэй. Ой тайга хэсэдэг ангуушадай морид өөрын онсо шадабаритай байха. Холын хамбы шэрэдэг, улаа нэхэдэг морид ябадалшаараа илгарха. Таряа таридаг, модо бэлдэдэг зоной морид хүсэтэй, шэрхеэрээ алдаршаха. Газар газарай хатарша хурдан гүйгөөшэд мэдээжэ болохо. Эзэнэйнгээл һургаалаар, харууһаар морин агтын тухандаа хүрэдэг байһаниинь арсашагүй.

Тэрэ сагта трактор, машина байгаа бэшэ, бүхы ажал, аяншалга мориной ашаар бүтээгдэдэг байһан хадань, тэрэ ганса гол унаагаа харууһалангүй, заһангүй аргагүй байгаа һааб даа.

Мори һайнаар һургаха, шэлэхэ, аргалха тухай элдэб олон онол арга, заншал арадай дунда мүлирэн шалгаржа, арьбажан ерэһэн байдаг.

Мүнөө сагта, хүгжэнги социализмын үедэ мүлиршэгүй морин эрдэнидэ һанаагаа табижа, үсхэн һайжаруулха, хүсыень хэрэглэхэ, хатарша хурдыень спортын зугаа нааданай шэмэг, нютагай омогорхол болгохо асуудалда һаналаа табижа, адуунай совхоз, адуунай завод газар газарта байгуулагдажа, үрэ ехэтэй хүдэлмэри ябуулан, адуун һүрэгэй һүлдые нилээд үргэдэг гээшэ. Манай «Буряад үнэн» газетэ «Адуун һүрэгөө олошоруулая» гэһэн ниитэ гаршаг доро агта хүлэгэй алдар солые удаан саг соо магтаа, адуушадай, моришодой баян дүй дүршэлые нэбтэрүүлээ, удха түгэлдэр жэшээ баримтануудаар олон уншагшадаа һонирхуулаа, моридо дуратайшуулые магтан, тэдэнэй дуратай баян мэргэжэлые яһалал сорсолон, улам суурхуулаа. Энэ ехэл һайн.

Адуун һүрэгөө олошоруулан үдхэжэ, агта моридоо ажалдаа зүбөөр хэрэглэдэг, адуунайнгаа эрдэм бэлигые үргэн суурхуулжа, агтынгаа һүлдые нютагай омогорхол болгодо ажахынууд республика соомнай олошоржол байна.

ХУРУУНЫН РАЙОНОЙ Үльдэргын «Коммунизм» колхозой бодото байдал дээрэһээ энэ һайшаалтай ушарые абажа, үнэн баримтаар баталан бэшэхэ хүсэл түрэбэ.

«Коммунизм» колхозые хурдан агтатай, хатарша үүлтэртэ адуутай гэжэ хаанашье хэлсэдэг болоһоор үнинэй гээшэ. Үнэхөөрөөшье, районойнгоо найр, сурхарбаан дээрэ Үльдэргын гүйгөөшэд нэгэдэхи, хоёрдохи һууринуудые жэл бүри алдадаггүй ха юм. Гурбадахишье һуури эзэлхэ аргатай байжа, шангай һууринуудые бултыень эзэлхэдэ аягүй юм гү гэжэ, хоёр лэ мори абаашадаг гэбэл, ехэдүүлһэн юумэ байхагүй. Һүүлэй хоёр жэлдэ «Коммунизм» колхозой гүйгөөшэ морид Буряадайнгаа республикын

Уран зохёолшын һанамжа

сурхарбаан дээрэ нэгэдэхи, хоёрдохи һууринуудые батаар эзэлжэ, улам алдаршаба. Хурдан гүйгөөшэдөөрөө республика соогоо мэдээжэ болоһон Үльдэргын колхоз Алас-Дурнын хурдан моридой урилдаанда хабаадаха найдабарида хүртэжэ, эгээл хурдан гэжэ тоологдодог. Туяана гэжэ шаргалаа удаан саг соо ёһотой гэгшээр заһан бэлдэжэ абаашаа. Тиигэжэ олон республика, областиин гүйгөөшэдэй бай буляалдан, зургаан модоной ута урилдаанда холо тобойжо гараба. Туяана гүйгөөшэ республикынгаа адуун һүрэгэй солые суурхуулжа, олондо омогорхол асаран дурдуулаа һэн.

Үльдэргын «Коммунизм» колхозой агта хүлэгүүдээр һонирхохо һабагша гараба.

Үбһэ абалганай амжалтатай шоморжо, хура бороодо һаатажа хожомдоһон таряа хуряалгын «хуугайлжа» байха үедэ, шара набшаһата намар «Коммунизм» колхозой правленидэ ошожо, түрүүлэгшын кабинедтэ сэхэ оробоб. Ц. Ц. Доржиев түрүүлэгшэ ехэ сүлөөгүй хэбэртэй, таряа хуряалгын асуудалаар ажаллажа һууба. Адуушад, адуун һүрэг, хурдан гүйгөөшэд тухайнь минии һонирхоходо, бага энеэбхилээд:

— Адуу моридтоо һаналаа ехээр табидаг һайн заншалтай нютаг гээшэ. Энэ заншалаа үргэлжэлүүлһээрбди. Ганса гүйгөөшэдөөрөө суурхадаг бэшэ, мүн хатарша, хүндые жүдхөөшэ, юрын ажалай шэрхи моридnай баһал хүндэтэй һуури эзэлдэг юм. Һүүлэй үнэтэй хоёр жэлэй үбһэ хуряалгые унамхай моридоор олон байһанай ашаар лэ туйлажа, юумын урда оробобди гэжэ һанагшаб. Колхоз дээрэмнай 168 унамхай номгон морид байна. Гар үзүүрэй ямаршье ажалда, ябадалда унагдадаг унаа, малшадай малаа харахадаа унадаг юрын морид үбһэ хуряалгын үедэ ехэ үүргэ дүүргээ. Эмнигые һургадаг залуушуулнай жэл бүри олоширно. Үнгэрэгшэ жэл зуун эхэ гүүнһээ 84 унага манай адуушад абаа һэн. Та адуу морид тухай һонирхохо һаа, манай адуушан Дамба Доржиевтай, одоол тэдэ гүйгөөшэдые заһадаг, баридаг Цырендондок Борбоевтой хөөрэлдэгты,— гэбэ.

Колхозой ахалагша агроном, зоотехник, инженер-механик һубарилдан орожо ерэбэд. Таряа хуряалгын халуун хаһатай холбоотой асуудал хэлсэхэ саг бэшэ шэнги болоходонь, газаашаа гарабаб. Газаа сэргэдэ эмээлтэй хэдэн морид уяатай байна. Тэдэниие ажаглан харанам. Шэб шэнэ хазаар ногтотой морин байна. Ажалай үдэрэй үглөөгүүр хурса шэхэтэ, хүнгэн хүлтэй моридоор иишэ тиишээ яаралтайгаар хүнүүд шурьюулнад. Залуушуултай үбһэндэ захадалсажа ябадаг хүндэтэй үбгэд Жана Цыденов Дондок Батуев хоёр хэшан моридоо тэргэлэнхэй, углуу тойроод гаража ерэбэ. Иимэ һурган хүмүүжүүлэгшэ үбгэд колхоз дээрэ яһала олон. Минии талаан болоходоо, адуушан Дамба Доржиев холын бэлшээриһээ — Түрхэлһөө үнгэрэгшэ үдэшэ ерэһэн байжа, хабатай уулзажа, ханатараа дуугаралсабаб. Ахалагша адуушан адуун һүрэг тухайгаа дарууханаар, газар гэшхүүлэн хөөрэбэ:

— Манай адуун гол түлэб нютагай үүлтэр ааб даа. Найман азаргымнай гурбаниинь лэ худалдажа абтаһан үүлтэртэ азарга юм. Эдэ гурбанай нэгэн Шэтын областиин гүйгөөшэ, ябадалша үүлтэрэй моридые үсхэдэг ажахыһаа гурбан гүүтэйгээр абтаһан юм. Тэдэ гурбан гүүнһээ манай азаргын унагад гараа. Манай азарганууд соо Жаа-Боро, Хятагар-Хара, Тэлэмбэ-Халюун гээшэнүүд түл һайтай юм. Хүнэй һургаһан соо адуугаа эрээд, хурягаад ябадаг. Гүйгөөшэдые бидэ заһадаг, илгадаг бэшэбди. Колхознигууд, унаашаднайл дуратай моридоо бэдэрдэг, шэлэдэг, һургадаг гээшэ. Малшад набтархан бэетэй, номгон, шэрхи моридто дуратай. Залуушуул сэбэр бэетэй, хатарша гүйгөөшэдые шэлэдэг бээзэ. Манай Үльдэргэ нютагайхид хэр угһаа мори заһадаг, гоёодог зон байһан гээшэ. Мүнөөшье бии. Цыдендамба Доржиев, Будэ-Сэди Жанчипов, Норбо-Самба Дашинимаев, тиихэдэ Дубчинов Түдэб үбгэнэй хүбүүд, мүн бусадшье бараг лэ моридые газагаа барижал байна бшуу. Хурдан хүлэгүүд тушаа ехээр һонирхоо һаа, Цырендондок Борбоевтой уулзагты. Тэрэмнай гүйгөөшэдые, үүлтэртэ азарга баридаг хүн гээшэ,— гэбэ.

Үглөөгүүр эртэ хүнэй ажалдаа ябашоогүй байхада, аржагар сагаан хюруу дээгүүр мүр гарган, Цырендондок Борбоевойдо сэхэ зорин ошобоб. Тэдэнэй газаа хүдэр сэргэһээ, хашаа хорёогой хажуугаар табан шэбшэгэр морид уяатай, хүлгай нюдөөрөө хаража, үүрһээн угтабад. Эдэл ха юм даа колхозой суута моридой зариман! Цырендондогтой уулзахадаа:

— Ажалдаа ябашоогүйдэтнай үрдижэ уулзахаа эртэлжэ ерэбэлби. Үрдибэ ха юмбиб,— гэбэб.

— Би хюруу шүүдэрэй хайлаһан хатаһан хойно, уяанайнгаа эдэ моридые эдеэлүүлэнгээ, худөө ажалда ошохоб,— гэжэ тэрэмнай хэлэбэ.

— Яагаа һонин, урданайхяар моридоо заһажа уядаха юмта,— гэжэ үнэн зүрхэнһөө баясабаб.

— Тиигээгүйдэ аргагүй. Уяагаа хүсэһэн морид гээшэмнай морид ха юм. Хүлэрхэ, турахa, унаанда дарагдаха гэжэ байхагүй. Намарай хюруутай сэнхигэр һуни һара соо уяад лэ байхада, уягаа хүсэжэ, гэдэһэ багатай, шанга мяхатай, үнэ гоётой болоод лэ орхихо даа. Уяжа заһаагүй морид юун байхаб даа, инсагалжа, хүлһэн шабааһан хоёр ааб даа,— гэжэ Цырендондок Борбоев һанаһанаа хэлэнэ.

— Һайн морид эзэнһээ гэжэ арадай үгэ байдаг. Иигэжэ заһажа байһан моридтнай ашыетнай харюулангүй яаха гээшэб? Баһал эдэ моридоо абаад, моришо хүбүүдээрээ үбһэндэ ябаа бээзэ?

— Тиигээ. Эдэ моридые заһалган, һургалган хадга үбгэдэй заабари доро залуушуулай ажал болохо ёһотой бшуу.

— Энэ зундаа гүйгөөшэеэ унажа суурхааша Цэдэн хүбүүн гэртээ гү? Тэрэ хүбүү амаршалха байгаалби,— гэбэб.

— Хээрэ, үбһэндэ. Моридо дуратайшуул намтай үбһэндэ ябалсадаг. Тэдэ булта моридоо һайн мэдэхэ. Ямар морин ямар азаргын унаган бэ гэжэ мэдэхэ, эхыеньшье мэдэхэ ябаха юм.

— Хэды жэл болобо гээшэб? Танай үбһэнэй звенодо Амгалан Доксонов гэжэ олон эмнигые һургаһан, урин гоёор хазаар, шудэр хэдэг һонин хүбүүн байгаа бэлэй. Тэрэ хүбүүн хаана юу хэнэб?

— Амгалан ёһоор хүбүүн даа. Энэ хүбүүн тухай «Ажалша хүбүүн» гэжэ статья бэшээ бэлэйт. Тэрэ хүбүүн хоёр жэл соо һоёхо хайшалалгаар суурхажа гараа һэн. Арбадахи класс дүүргээд, нэгэ жэл түрүү хонишон Норбо-Самбын хажууда хүдэлжэ, зуун эхэ хонин бүхэнһөө 110 хурьга абалсажа магтуулаад, энэ жэлдэ хүдөө ажахын институдай зоофакультедтэ ороо. Ёһотойл мал ажалай мэргэжэлтэй хүн боложо ерэхэл даа. Бүхы һанал дураниинь мал адууһанда юм даа. Иигээд лэ залуушуулнай дуратай мэргэжэлээ багаһаа һунган абадаг боложо байна. Колхоздомнай Амгалан шэнги хүбүүд дороһоонь гаражал байдаг. Хони хурьга херэлсадаг, үнеэ һаадаг, эмнигые һургадаг хүбүүд, басагаднай жэл бүри олошоржол байна. Һургуулимнай һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэрие ехэл зүб ябуулна гэжэ һанагшаб. Алдуу эндүүгүй зүб мүртэ орожо байһан үе ха юм даа,— гэжэ нүхэр Борбоев тобшолон хэлэбэ.

(Түгэсхэлынь хожом гараха).

🗎 ЖУРНАЛИСТЫН ДЭБТЭРҺЭЭ

УРАН ЗУРААШЫН БЭЛЭГҮҮД

1967 оной үбэл һэн. Октябриин революциин 50 жэлэй ойн тэмдэглэгдэхэ тэрэ ондо ниислэл хотодо болоһон журналистнуудай һуралсалда хабаадаа бэлэйб.

В. И. Ленинэй нэрэ Октябрь хоёрой эхир ойлгомжо болоһониинь бүгэдэндэ эли. Тиимэһээ һуралсалаймнай зарим үдэрнүүд экскурсинуудта зорюулагдадаг байба. Кремльдэхи Ильичэй музей (хүдэлмэриин таһалга, байра) хараһанай һүүлээр Горки ошоһон байгаабди.

Энэ нютаг худар хоёрдохёо ошожо ябанам. Бүри 1945 оной зун, дайнай дүүрэһээр гурбан һара тухай болоод байхада, газетэнүүдэй бүлэг хүдэлмэрилэгшэд эндэ ерээ һэмди. Пригородно поездын вагон сооһоо харахада, харгын хажуугаар дайнай шарха — малтагдаһан нүхэнүүд, зоогдоһон томо томо столбнууд дүүрэн байгаа һэн. Абяа шэмээгүйнүүд вагон соо ябанабди. Хүн бүхэнэй бодолгото болонги ябаһаниинь ойлгосотой.

Энэ нютагай гоё һайхан байгаалиие олон хүн тэмдэглэһэн, бэшэһэн ааб даа. Зунайнгаа ногоон нэмэргээ нэмнэхэдээ, бүришье гоёор үзэгдэнэ. Нара һүүдэрлэһэн томо гэгшын, элдэбын түрэлэй модотой саад. Парк-сэсэрлигэй 70 гектар хараатай. 150—200 наһатай нарһан, хуһан, түглэгэр томо дуб модон, клен гэхэ мэтэ эндэ ургажа байдаг. Гүн тайга мэтээр харагдана.

Тэрэ үедэ Горки, музей болгон, нээгдээдүй байгаа. Һүүлдэ, 1949 ондо, партиин ЦК-гай, Совет правительствын шиидхэбэреэр В. И. Ленинэй музей Горкидо нээгдэһэн юм.

Энэ удаа бүлэг журналистнууд — манай ороной бүхы союзна ба автономито республиканудай, хизаарнууд болон областьнуудай газетэнүүдэй түлөөлэгшэд автобусоор Горки тээшэ табилуулнабди. Молдаван, грузин, армян, узбек, таджик, литов, латыш гэхэ мэтэ олон яһатанай түлөөлэгшэд бибди. Үшөө буржуазна Латви байхада, нюуса партийна организацида хүдэлжэ ябаһан буурал толгойтой журналист, эндэ ябалсаа.

1918 онһоо 1924 он болотор Ильичэй, гэр бүлынхидэйнь ажаллаһан гэр байрануудыень харанабди. Экскурсовод маниие дахуулаад, хойгуурхи багахан байрадань оруулна. Бүхы юумэнииинь анханайхяараа наринаар хуу эндэ табяатай. Нэгэ таһалгаһаа нүгөөдэ руунь аалиханаар оронобди. Зоолэхэн хоолойтой эхэнэр Ильичын эндэ байһан, хүдэлһэн, амарһан, аргалуулһан тухайдань хөөрэнэ. Эндэхи гэрнүүд тухай тодорхойлогдоһон мэдээн-данса үшөө олдоодүй гэжэ тэрэ экскурсовод тиигэхэдэ хэлээ һэн. Ямар хүнэй проектээр барюулагдаһаниинь элирүүлэгдээдүй байһан юм. Зүгөөр уран дархашуулай гараар эдэ байшангуудай бүтээгдэһэниинь тон лэ лабтай даа. Саашаа энэ нютагай түүхэ тухай хоёр үгөөр дурдаха болоо һаа, иимэ: Эсэгэ ороноо хамгаалгын 1812 оной дайнда хабаадаһан генерал Писаревэй мэдэлдэ Горкидохи имени байһан юм. Удаань эндэхи байра байдалай муудажа, доротойжо һалаха болоходонь, худалдаһан байгаа. Баяшуул-капиталистнууд — аха дүү Герасимовтан худалдажа абаһан ха. Һүүлээрнь түүхэдэ ороһон элитэ фабрикант Савва Морозов абаһан юм гэнэ. Эндэ ажаһууха үедөө энэ фабрикант Горкидохи гэр байра, байдалые һэргээхэ, гоёохын, зохёохын тулада ехэ юумэ хүүлэһэн байна. Уһа бүлэдэг түхеэрэлгэ, электростанци барюулһан, сэсэрлиг-саад соо хоёр сөөрэм малтажа тогтооһон, гэрнүүдые шэнэлэн заһуулһан гэхэ мэтэ. Үбгэнэйнгөө наһа бараһан хойно фабрикантын һамган Москва городой зонхилогшо генерал Рейнбот гэгшэтэй хамжаһан гэхэ. Революциин һүүлээр лэ Рейнбот тэрьедэжэ, хилэ нэбтэржэ талиихадаа, Савва Морозовой зөөри зөөшэһөө нилээдгүй ехыень абажа арилһан һурагтай. Тиигээшье һаа, Горкидохи хүдэлмэрилэгшэд революциин һүүлээр С. Морозовой имени мэдэлдээ абажа, тонолгоһоо абаржа үрдиһэниинь һайн. Эндэнь түрүүшээр коммуна байгуулагдаад, удаань совхоз тогтоһон байгаа. Партиин гэшүүн латыш Г. Ф. Веvер, үнинэй большевик А. А. Преображенский хоёр эндэхи совхозой түрүүшын хүтэлбэрилэгшэд байһан юм.

Бэеынгээ муудахаяа һанахада, 1918 оной намар эндэхи багахан байрада Ильич түрүүн ерэжэ ороһон байгаа. Ильичэй агнуурила үмдэжэ ябаһан хубсаһан, байра байдалайнь хэрэгсэлнүүд, хүдэлһэн столынь, һууринь болон бусад зүйлнүүд тэрэл шэгээрээ байха юм. Үбшэн, бэе муутай болоо гэжэ дуулаад, Англиин хүдэлмэришэдэй эльгээһэн коляска эндэ табяатай зандаа. Юрэнхыдөө эндэ дурасхаалта зүйлнүүд аргагүй олон, он жэлэй ошохо бүри олошоржол байдаг ёһотой.

Эдэ бүгэдые хаража ябахадаа, нэгэ иимэ онсо шэнжыень хүн бүхэн обёороо ёһотой. Ильичэй, гэр бүлынхидэйньшье хэрэглэмжэдэ байһан зүйл хэрэгсэлнүүд тон юрын, боро юрьеэнэй байна, яла-сала, гоёгоо юумэн гэжэ үгы (модон шанага гэхэ мэтые кухниин амһарта соо харахат). Нүгөө талаһаа ном судар библиотекэ гээшэнь аргагүй ехэ. Гүн ехэ ухаатан аад, тон юрын хүн гэжэ арад түмэнэй дунда суурхаһаниинь эндэһээшье үшөө дахин харагдана гээд һанаа һэмди.

Эндэхи саад-сэсэрлигэй элдэбын түрэлэй модод — наһаяа хүсэһэншье, хэтэрхэй болотороо ургаһан нарһан, дуб модод шэлбүүһэнэйнгээ сэһашье гүбингүйгөөр сахил харуулдаа зогсоһон мэтэ харагдана. Дэлхэйн ажалша арад түмэнэй багша В. И. Ленинэй һүүлшынгээ жэлнүүдтэ ажаһууһан, амарһан, агнаһаншье газарынь энэ болоно, фото-зурагта олон удаа хараһан һандали-скамейкань тээ тэндэ байна. Эндэхи газар, байгаалиин наринаар сахигдадагынь эли ааб даа. Жэшээнь, ехэ байрынь хажууда ургажа байһан дуб модоной холтоһоной сооро һон, саашаа хүндырһэн газарыень тэрэл үнгөөрнь халааһа табиһаниинь хүнэй обёорхоор бэшэ.

Ильичэй бага гэртэ бидэнэй түрүүн орожо ябахада, багашаг бэетэй залуубар хүн гаржа ябаа һэн. Карл Марксын гушань гээшэ гэжэ экскурсовод манда ойлгуулаа. Һүүлдэнь мэдэхэдэмнай, Франциин зурааша Фредерик ... Карл Марксын Жеэн... найнь аша хүбүүн ... һэн байгаа.

«Рафаэлиин ... Женничкэмнай зураг ... гаад, шамда бэлэг ... леэжэ байна...» гэжэ ... декабриин 13-да Карл ... Фридрих Энгельсдэ ... бэшэг соогоо тэмдэглэ... гаа. «Женнимнай зура... хадаа бэлигтэй бэр... карандашаар зураһан ... дынь таһалгануудай ... ёолто болонхойл» ... хэдэн жэлэй үнгэрһэ... бэшэһэн байдаг. ... ехэ басаганай аша хү... Лонге дээрэ дурад... рагуудые (Рафаэлиин ... нын» буулгабари... Маркстанай бүлэдэ ... фото-зурагүүдые, Же... шэн эхынгээ, Ш. Лонг... эсэгынгээ документн... хэрэгсэлнүүдые — ... зүйлнүүдые асаржа, ... ЦК-да бэлэглэһэн ... Марксын суртал ... Франциин революцион... Лафаргын (Маркстанай ... басаганай үбгэн) гар... тай альбом эдэн ... К. Марксын, Ф. Э... ажал ябуулгада, ажа... зорюулагдаһан эк... эдэ бүлэгүүдынь ... гээд экскурсовод хэлэ...

...Горкиһоо Москв... табилуулнабди. Харг... тээгүүр шэжэм утаһа... лининүүд тоборюулга... хи байгаалиие шэмэ... рилгын крануудай ... дөө гоохойлдожо, ... рын шэнжэ тэмдэг ... Эдэ бүгэдэниие хара... расхаалта энэ нютаг... рүүшынхиез ерэхэдээ, ... да ушарһан үзэгдэлнүү... най шарха ойндо туха... һон юм.

Д. ЖУГДУ...

БОЛГАРИ. ПЛОВДИВТОХИ ШЭНЭ ГОСТИНИЦА В. И. ЛЕНИНЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ ГОРОДОЙ НЭРЭТЭЙ.

ТАСС-ай фотохронико.

ПОЛИДО ГАРАХЫНГАА УРДА

Республикын геологууд полидоо гарахынгаа урда тээ В. И. Ленинэй түрэһөөр 116 жэлэй ойдо зорюулжа, хүнгэн атлетикээр мүрысэбэ. Улаан-Үдэ хотын үйлсэ, гудамжануудаар урилдаан үнгэргэгдэһэн байгаа.

Геологуудһаа гадна, хотын спортын бүлгэмүүдэй спортсменүүд мүрысөөндэ хабаадалсаа. Эндэ «Спартак» бүлгэмэй түлөөлэгшэ, спортын мастерта кандидат Анатолий Ерматов эрхимлээ. Анатолий Ерматов 2100 метрэй зайе 7 минута 37 секунда соо гаталһан байба. Хоёрдохи һуурие геологоуправлениин түлөөлэгшэ Владимир Барышников эзэлбэ.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа геологоуправлениин Вера Колохматова, геологоуправлениин хүдэлмэрилэгшэнэй 16 наһатай басаган Любовь Вавилина, индустриальна техникумэй һурагша Лена Елбаева гэгшэд түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн байна.

Эдиршүүлэй дундаһаа индустриальна техникумэй, 45-дахи һургуулиин һурагша Валерий Фролов, Дима Орлов, спортын ветерануудай дундаһаа ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэд Владимир Бадмаев, Павел Юрьев, геолог Николай Горюнов гэгшэд эрхимлээ. Мүн 50-һаа дээшэ наһатайшуулай дундаһаа геолог ябаһан Владимир Ситников, СССР-эй Наукануудай академиин Зүүн Сибириин филиалай хүдэлмэрилэгшэ Михаил Нефедьев, республикын физкультура, спортын комитедэй түлөөлэгшэ Владимир Кондаков гурбан шалгарба.

Н. ИВАНОВ.

Спорт

БАИР МИТЫПОВ—ЧЕМПИОН

Эрэшүүлэй дунда шатараар Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадан дүүрэбэ. Мүрысөөндэ хабаадагшадай дундаһаа мастерта кандидадууд Баир Митыпов Игорь Брылев хоёрой дунда үсэд шанга тулалдаан болоо.

Һүүлшын наадан. Эндэ Игорь Брылев Анатолий Раднаевтай, Баир Митыпов Александр Крыловтой наадаһан байгаа. Энэ уулзалгада Митыпов Крылов хоёрой тэнсээ һаань, Брылевын түрүү һуури эзэлхэ байба. Митыповэй ухаамгай бэрхээр добтолходонь, тэргээ алдаха баатай болоһон Крылов шүүгдэхэ болоо. Тиигэжэ Баир Митыпов абажа боломоор 11-һээ 8,5 очкотойгоор түрүү һуури эзэлжэ, Улаан-Үдэ хотын чемпион болобо. Игорь Брылев эрхимлэгшэһээ хахад очкогоор гээгдэжэ, хоёрдохи һуурида гараа.

Республикын үнинэй шатаршан Базаржап Сампилов һүүлшын гурбан нааданда шадамараар наадаа. Тэрэ Тимур Иванов, Павел Кликунов, Виктор Назимов гэгшэдые шүүжэ, дүн хамта 6,5 очкотой боложо шадаа.

Чемпион болоһон Митыповтэ грамота, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаба.

Л. ГАРМАЕВА.

ҮБЭЛЭЙ ЗҮЙЛНҮҮДЭЭР

САНА. Спортын энэ зүйлөөр «Братскын марафон» гэжэ нэмэл мүрысөөн Эрхүүгэй областьдо боложо, «Локомотив» бүлгэмэй райсоведэй түлөөлэгшэ, Буряадай хүдөө ажахын институдай студент Андрей Овсянкин хоёрдохи һуури эзэлбэ. Залуушуулай дунда 30 километртэ урилдахадаа, тэрэ үндэр үрэ дүн туйлаһан байна — 1 час 36 минута 48 секунда.

ТРАМПЛИН. Санаар трамплинһаа һолжоролгоор эдиршүүлэй дунда «Локомотив» бүлгэмэй Түбэй соведэй мүрысөөн һаяхан Мурманск хотодо дүүрэбэ.

ЛВРЗ-гэй спортклубай тренер Виктор Бесединэй һоридог 2-дохи СПТУ-гай һурагша Александр Залуцкий, 13-дахи дунда һургуулиин һурагша Виталий Пеньков мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа. Тиихэдээ аха наһанай бүлэгтэ Залуцкий, харин бага наһанай бүлэгтэ Пеньков 50 гаран хабаадагшад сооһоо зургаадахи һууринуудые эзэлбэ.

ХАДАҺАА САНААР ҺОЛЖОРОЛГО. Республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй дүүрэһээр хахад һара шахуу саг үнгэрбэ. Шанга тэмсэлдэ үнгэрһэн мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, спартагайхид илалта туйлаа. «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэд — хоёрдохи, ЛВРЗ-гэй спортклубай команда гурбадахи һууринуудые эзэлһэн байна.

«Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Наталья Татаурова эхэнэрнүүдэй дундаһаа республикын чемпионка болобо.

Эрэшүүл сооһоо ЛВРЗ-гэй спортклубай гэшүүд — аха дүүнэр Владимир болон Виктор Овчинниковууд 800 метртэ хадаһаа сахилгаан түргөөр буухадаа, адли саг харуулжа, илалта туйлаа. «Труд» бүлгэмэй командын түлөөлэгшэ Борис Модонов тусхай сламда илажа гараһан байха юм.

Эдиршүүлэй дундаһаа Юрий Чижов («Труд»), Алеша Котов («Спартак»), Паша Екимов («Труд») гэгшэд эрхимлэбэ.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«45-һаа 6-ень тааха» ба «36-һаа 5-ень тааха» «Спортлотонуудай» 1986 оной апрелиин 20-до үнгэргэгдэһэн 16-дахи тираж.

«45-һаа 6-ень тааха»: 7 — классическа барилдаан, 16 — мори урилдалгын спорт, 26 — табан зүйлэй мүрысөөн, 29 — стендовэ буудалга, 38 — альпинизм, 40 — городки.

«36-һаа 5-ень тааха»: 13 — хадаһаа санаар һолжоролгын спорт, 17 — конькигаар урилдалгын спорт, 18 — хүнгэн атлетикэ, 29 — стендовэ буудалга, 36 — уран һайханай гимнастика.

(ТАСС).

ЗАНШАЛТА МҮРЫСӨӨН

Спортын бүлгэмүүд болон клубуудай дунда хүнгэн атлетикын урилдаагаар Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө заншалта мүрысөөн Дээдэ-Онгостойдо үнгэргэгдэжэ, 8 суглуулагдамал командын 300 гаран атлет хабаадаһан байгаа.

Комсомолой-профсоюзай шангуудта хүртэхын түлөө заншалта мүрысөөндэ хабаадагшад 2000-һаа 8000 хүрэтэр метрэй зайда урилдаһан байха юм.

Басагадай дундаһаа «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэд Настя Данчинова, Ира Лазарева гэгшэд илалта туйлаба.

Удаадахи бүлэгтэ Наташа Булыгина (Кабанскын район), Сергей Шеломенцев (Тарбагатайн район) шалгараа.

Саашадаа «Буревестник» бүлгэмэй түлөөлэгшэд, спортын мастерта кандидадууд Татьяна Воронина, Тамара Цой, Николай Петров, спортын мастер Ольга Рымарева илажа, командынгаа жасада шухала очко асарһан байха юм.

Авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортклубай хүнгэн атледүүд Геннадий Кисельников, Людмила Трофимова, спортын мастер Федор Капустин, ЛВРЗ-гэй спортклубай инструктор, спортын мастер Виктор Трунев, СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн, спортын мастер Геннадий Темников гэгшэд удаадахи бүлэгүүдтэ илажа, дурасхаалта шангуудта хүртэбэ.

«Буревестник» бүлгэмэй урилдаашад командаараа түрүү һуури эзэлжэ, ресспорткомитедэй дамжуулгын кубогаар шагнагдаа. Авиационно болон локомотив-вагон заһабарилгын заводой спортклубуудай гэшүүд удаадахи һууринуудта гараба.

Худөөгэй районуудай дундаһаа Бэшүүрэй районой түлөөлэгшэд илалта туйлаһан байна.

Б. МИРОМАНОВ.

ХРОНИКО

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1986 оной апрелиин 22-ой Указаар нүхэр Мульченко Евгений Иванович ондоо ажалда ороһонтойгоо дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министрэй тушаалһаа сүлөөлэгдэбэ.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, хойто районуудта, Байгалай хойто эрьеэр шииг нойтон унахагүй, бусад нютагуудта багаханаар шииг нойтон унаха. Баруун тээһээ секундын 9—14, урда районуудта 20 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Хяагтын, Захааминай, Ахын, Түнхэнэй районуудта 4—9, бусад районуудта 8—13 градус дулаан байха.

Улаан-Үдэдэ баруун тээһээ һалхилха. 9—11 градус дулаан байха.

ШЭНЭ ЧЕМПИОН ТОДОРХОНЬ

Үнгэрһэн амаралтын үдэр дэлхэйн чемпион Чехословакиин суглуулагдамал команда дүрбэдэхеэ, энэ удаа манай хоккеистнүүдтэ 2:4 гэһэн тоотойгоор алдажа, үндэр нэрэ зэргэтээ хахасаха баатай болобо. Тэдэнэр зургаан уулзалгын дүнгөөр 12 очкоһоо гурбые абажа, һүүлшын һууринуудай нэгые эзэлжэ ябаһаар зандаа. Сэхынь хэлэхэдэ, айлшаднай урда мэтэ эдэбхи үүсхэл, сог залигүйгөөр наадажа, нэгэдэхи ба хоёрдохи үенүүдтэ яаха аргагүй булигдаа. Добтолхы эршэ, һэдэбтэйгээр уулзалгаяа эхилһэн совет командын залуу добтологшо Константинов наймадахи минутын ябажа байхада нааданай тоо нээбэ. 28-дахи минутада манай командын түрүүшын звеногойхид шалгарба. Макаровай таарамжатай зохидоор дамжуулһан шайба тодожо абаад, Крутов хоёрдохи амжалта туйлаба. Мүнөөхил Макаровай һайгаар гурбадахи шайбые хамгаалагша Фетисов сохижо оруулба. Чехословакиин вратарь Гашек айхабтар һүбэлгэн бэрхээр наадажа, оло дахин командаяа аюулһаа зайсуулна. Харин гурбадахи үеын эхилхэдэ, айлшадай добтологшод Свитек ба Росол гэгшэд нэгэ нэгэ шайба сохижо оруулаад, бусад нүхэдэйнгөө эдэбхи үүсхэл дэбэргэбэ. Гэбэшье, Игорь Ларионов үшөө нэгэ дахин амжалта туйлахадаа, манай командын илалтые һэжэг ажаггүй болгоо һэн. Тиигэжэл дэлхэйн чемпион хойшоо гаража, талада байһан Канадын хоккеистнүүд «тараг халбагадаба» бшуу. Юуб гэхэдэ, баһал иимэ тоотойгоор США-гай командые илаһан канадынхид оройдоо 6 очкотой болобошье, дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргын түлөө тэмсэлдэ орохо эрхэ олобо гээшэ.

Һүүлшын уулзалгын урдахана СССР-эй команда 12, Швеци 8, Финлянди 7, Канада 6 очкотой боложо, эзэгүй үлэһэн нэрэ зэргые хоорондоо буляалдаха болобо. Тиихэдээ үнэтэ очконуудаа дахинаа тооложо эхилхэ юм. Зүгөөр эдэ дүрбэн командын алинайнь дэлхэйн чемпион болохо хабатайе ойрын үдэрнүүд харуулха.

(ТАСС).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора 2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. Н-01414. Заказ № 95. Индекс 04609.